

Longáné Láng Katalin

A fogyasztók életének, egészségének, biztonságának védelme

A követelménymodul megnevezése:

A kereskedelmi egység szabályszerű működtetése

A követelménymodul száma: 0005-06 A tartalomlelem azonosító száma és célcsoportja: SzT-008-30

FOGYASZTÓVÉDELMI ALAPJOG A BIZTONSÁGHOZ VALÓ JOG

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

1. Az alábbi esetekben híres/hírhedt élelmiszerbotrányokat elevenítünk fel.

a) A magyar fűszerpaprikához eddig két botrány fűződik: Az első, nagyobb port kavaró úgy az 1994-es ólmozott paprikával kapcsolatban robbant ki (ekkor piros ólom-oxidot, míniumot kevertek a paprikához), de a tíz évvel későbbi (2004-es), az ún. aflatoxin-botrány sem kedvezett a termék hírnevének.

1. ábra. Fűszerpaprika-őrlemény

Ekkor a Dél-Amerikából importált paprika egy olyan, penészgombák által termelt mérgeanyagot tartalmazott, amely a mi éghajlatunkon nem termelődik. Ennek nyomán öt élvonalbeli cégről derült ki, hogy külföldi termékekkel keverve, megtévesztő csomagolásban dobta piacra ezt a „jellegzetes hungarikumot”.¹

b) Az elmúlt évek legnagyobb, több csecsemő halálát okozó botránya volt a kínai melamin-botrány. A melamin fehér porából leggyakrabban műanyagárukat állítanak elő.

¹www.vitaminsziget.com. Őri Katalin: Élvonalbeli hungarikumok

Felelőtlen emberek tejporba keverték, amelyből csecsemők is fogyasztottak tápszer formájában, illetve számos egyéb tejportartalmú feldolgozott élelmiszerbe is bekerült.

2. ábra. A melamin fehér pora és a belőle készült műanyagtárgyak²

A világ számos országában, így hazánkban is találtak ilyen élelmiszereket, például cukorkákat.

3. ábra. Melamin-tartalmú cukorka

Kínában halálra ítélték azt a férfit, aki 600 tonna melaminnal szennyezett fehérjeport készített. Halálra ítélték a por értékesítőjét is. Kínában 300 ezer kisgyerek betegedett meg, és 6 meghalt a melaminnal szennyezett tejpor, bébitápszer miatt.³

² <http://iwandahnia1.wordpress.com/2008/09/26/-melamin-di-dalam-susu>

³ www.origo.hu/nagyvilag/20090122-melamin-botrany-kina-halalos-itelet-szuletett.html

c) A 2009-es év nyarának élelmiszer-biztonsági (negatív) szenzációját a fuzáriumgomba által termelt méreganyaggal (toxinnal) szennyezett durum búza szolgáltatta. A hazai élelmiszer-kereskedelemben olyan termékek kerültek, amelyek a bajai Diamant Malom International Kft. malmaiból kikerültek, méreganyaggal fertőzött lisztjéből készültek. Több millió forintos bírságot szabtak ki a hatóságok a cégre, és a rendőrség is nyomozást indított a vétkesek felderítésére „rossz minőségű termék forgalomba hozatala” miatt. Kiderült, hogy nem működött megfelelően a malom saját mintavételi és minőség-ellenőrzési rendszere.

4. ábra. Gabonakalász

Így fordulhatott elő, hogy a szennyezettség a lisztből vásárló Cerbona Zrt.-nél derült ki. A fertőzött termékeket a Cerbona és a többi vásárló cég is visszahívta a kereskedelemből.⁴

A vásárlókat is értesítették a sajtón keresztül. Természetesen a Cerbonát és a többi céget is nagyon komoly anyagi veszteség érte, és hírnevükön is csorba esett a vétkes cég miatt.

Az Ön véleménye szerint a fenti esetekben kinek a hibájából vált emberi fogyasztásra alkalmatlanná a termék? Felelős-e ezekben az esetekben a kereskedő? Válaszát írja le a kijelölt helyre!

<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

⁴ TESZT plussz magazin 2009. október Hazafi László: Velünk élő fuzáriumgombák c. cikke

2. Ön szerint mely fogyasztói csoportok biztonságára kell különösen nagy figyelmet fordítani? Indokolja válaszát írásban!

3. Mely termékcsoporthoz jelenthetik a legnagyobb veszélyt a fogyasztók életére, egészségére biztonságára? Indokolja válaszát írásban!

4. Történt-e már Önnel vagy ismerősével, családtagjával olyan esemény, baleset, érte-e anyagi kár, amely Ön szerint visszavezethető valamely termék hibájára (pl. rossz fék miatt elesett a biciklijével, hibás izzósor miatt leégett a karácsonyfa stb.)? Válaszát írja le a kijelölt helyre!

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

A TERMÉKBIZTONSÁG

A fogyasztók biztonságos termékekhez való joga olyan fontos fogyasztóvédelmi alapjog, hogy fogyasztóvédelemről szóló törvény külön fejezetben foglalkozik „A fogyasztók életének, egészségének és biztonságának védelmé”-vel.

A jogszabály leszögezi, hogy **„Csak biztonságos termék forgalmazható.”**

A termékbiztonság témakör feldolgozásánál fontos tisztázni, hogy:

1. Mit értünk biztonságos termék alatt?
2. Ki felel a termék biztonságosságáért?
3. Milyen teendői vannak a forgalmazónak a termék biztonságosságának megőrzésében?
4. Mit kell tennie a gyártónak és a forgalmazónak, ha nem biztonságos a termék?

1. Mit értünk biztonságos termék alatt?

A termék akkor biztonságos, ha a fogyasztó életét, egészségét, testi épségét nem, vagy csak a rendeltetészerű vagy ésszerűen várható használatával járó legkisebb mértékben veszélyezteti. Az ésszerűen várható használatba bele kell érteni azt az időtartamot, ameddig az adott terméket általában használják, valamint az üzembe helyezési, beszerelési, karbantartási előírások betartását is.

Példa: A gázkazánt nem csak tökéletesen biztonságosan, a kötelező előírásoknak megfelelően kell gyártani, de szakembernek kell beüzemelnie, a használati utasításokat a vevőnek be kell tartania, az előírt felülvizsgálatokat el kell végeztetnie ahhoz, hogy a termék hosszú évekig biztonságosan üzemeljen.

A biztonságosság követelményei:⁵

Vannak termékek, amelyek használata veszélyeket hordoz, ezért ezek biztonsági szabályait jogszabály vagy kötelező szabvány (nemzetközi, európai, illetve nemzeti) határozza meg, amely egyben a forgalmazás feltétele.

Ha a termék ezeknek megfelel, és azt a gyártó tanúsítani tudja, akkor a terméket biztonságosnak kell tekinteni. Ilyenek például a kötelező szabványoknak (idegen eredetű szóval DIREKTÍVÁK-nak) megfelelő termékek, amelyet a CE jel jelez.

Ha egy termékre kötelező előírás nem létezik, akkor a biztonságosságát elsősorban a következők alapján lehet megítélni:

- a) a termék alapvető ismérvei, (összetétele, csomagolása, valamint összeszerelésére, beszerelésére és karbantartására, felhasználására vonatkozó előírások),
- b) a terméknek más termékre gyakorolt – az együttes használat során ésszerűen várható – hatásai,

⁵ A fogyasztóvédelemről szóló törvény felhatalmazása alapján létrehozott 79/1998. (IV. 29.) Kormányrendelet az áruk és a szolgáltatások biztonságosságáról és az ezzel kapcsolatos piacfelügyeleti eljárásról

- c) a termék külső megjelenítése, címkézése, használati és kezelési útmutatója, hulladékkezelési vagy más tájékoztatója,
- d) a termék használatának hatása a fokozott veszélynek kitett – különösen a gyermek- és az időskorú – fogyasztókra.

A szabványok alkalmazása általában önkéntes. Ugyanakkor, ha a gyártó szabvány szerint gyárt, akkor a **szabványban meghatározott biztonságossági követelményeknek megfelelő termék biztonságosságát is vélelmezni kell.**

A törvény azt is leszögezi, hogy a **termék biztonságosságának megítélését nem befolyásolja önmagában az a tény, hogy később nagyobb biztonságot nyújtó termék kerül forgalomba.** Tehát attól, hogy egy autógyártó cég piacra dob egy nagyon sok biztonsági berendezést tartalmazó új modellt, még nem jelenti azt, hogy az előző modellek nem biztonságosak.

Az említett kormányrendelet külön foglalkozik a **nehezen felismerhető, ezért veszélyes⁶ áruk biztonságosságával.**⁷ Kimondja, hogy „**Nem hozható forgalomba olyan áru, amelynek tényleges tulajdonsága nem ismerhető fel, és ezért veszélyezteti a fogyasztók egészségét és biztonságát.**”

Ide tartoznak például azok az áruk, amelyek az élelmiszertörvény⁸ alapján nem minősülnek élelmiszereknek, de külső megjelenésük (formájuk, méretük, illatuk, színük), továbbá csomagolásuk és címkézésük alapján alkalmasak arra, hogy a fogyasztók, különösen a gyermekek összetéveszthessék az élelmiszerekkel.

⁶ Veszélyes áru: Az az áru, amely nem felel meg a fogyasztóvédelmi törvényben, valamint a kormányrendeletben foglalt biztonságossági követelményeknek.

⁷ 2009-ben a Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság átfogó ellenőrzést végzett a veszélyes árukkal kapcsolatban. www.nfh.hu/vizsgalati_jelentesek/2009 A másnak látszó, élelmiszerekkel összetéveszthető termékek laboratóriumi vizsgálattal egybekötött piacfelügyeleti ellenőrzéséről.

⁸ Élelmiszerekről szóló 2003. évi LXXXII. törvény

5. ábra. Gyümölcs formájú szappan⁹

Ilyenek például a gyümölcsformájú dekorációs cikkek, radírok, szappanok, édességre hasonlító pezsgőfürdők, növénytápok stb.

2. Ki felel a termék biztonságáért?

A termék biztonságosságáról a gyártó köteles gondoskodni.

Vannak olyan termékek, amelyek csak akkor kerülhetnek tökéletesen biztonságos állapotban a végső fogyasztóhoz, ha a gyártó és a fogyasztó közötti lánc összes szereplője megtesz mindent azért, hogy a termék ne károsodjon, minősége ne romoljon.

Gondoljunk például az élelmiszerek számos csoportjára (tejtermékek, húsok, gyorsfagyasztott termékek), amelyek folyamatos hűtés nélkül megromlanának. Azért az előállítót nem lehet felelősségre vonni, ha a szállításban vagy a kereskedelmi egységben dolgozók vétkesek a termék hibájáért. Ezért a jogszabályalkotó kimondja, hogy **a termék biztonságossága szempontjából a gyártó fogalmát ki kell bővíteni. Így gyártónak minősül az értékesítési láncban részt vevő valamennyi egyéb olyan vállalkozás is, amelynek a tevékenysége a termék biztonságosságát befolyásolhatja.**

Ha a termék használatával járó kockázat figyelmeztetés nélkül nem észlelhető azonnal, a **gyártó köteles a fogyasztót írásban figyelmeztetni olyan módon, hogy a fogyasztó felmérhesse a termék használatával járó veszélyt.** A figyelmeztetés azonban nem mentesíti a gyártót (és a forgalmazót sem) a termék biztonságosságával kapcsolatos kötelezettségei alól.

Mindenkinek még gyermekkorában megtanítják, hogy „kés, villa, olló kisgyerek kezébe nem való”, hiszen veszélyes. Természetesen ezekre a termékeken nem is kell feltüntetni a kockázatot, hiszen figyelmeztetés nélkül is egyértelmű a veszély. Más termékeknél, különösen ha valamilyen teljesen új áruféleségről van szó, feltétlenül részletes veszélyleírást szükséges mellékelni. Például a fogyasztó nem köteles tudni, hogy a mikrohullámú sütőben a mikrohullám veszélyes az élő szervezetre. Erre a figyelmét fel kell hívni.

A gyártó köteles a forgalmazott termékkel kapcsolatos kockázati tényezőket felmérni, és megtenni a megelőzésükhöz, illetve az elhárításukhoz szükséges intézkedéseket.

Ez azt jelenti, hogy a terméket el kell látnia azonosításra alkalmas jelöléssel, a forgalmazott termék biztonságosságát mintavétel útján rendszeresen ellenőriznie kell, a termék biztonságosságával kapcsolatos kifogásokat ki kell vizsgálnia, a forgalmazót az ellenőrzések megállapításairól tájékoztatnia szükséges, és a nem biztonságos terméket a forgalomból ki kell vonnia, illetve vissza kell hívnia a vásárlóktól.

⁹ www.animaszappan.eoldal.hu/oldal/anima-szappanok

3. A forgalmazó felelőssége

A jogszabály leszögezi, hogy:

A forgalmazó nem forgalmazhat olyan terméket, amelyről tudja vagy a rendelkezésére álló tájékoztatás vagy szakmai ismeret alapján tudnia kellene, hogy nem biztonságos.

A forgalmazó köteles a veszélyek elkerülése érdekében a gyártókkal együttműködni. Ennek keretében köteles a termék által jelentett veszélyekre vonatkozó gyártói tájékoztatás továbbadására a fogyasztó számára.

A forgalmazó köteles elősegíteni az általa forgalmazott termék biztonságosságának ellenőrzését is.

4. Mit kell tennie a gyártónak és a forgalmazónak, ha nem biztonságos a termék?

Az a gyártó vagy forgalmazó, akinek a rendelkezésére álló tájékoztatás vagy szakmai ismeret alapján tudnia kell, hogy az általa forgalmazott termék nem felel meg a biztonságossági követelménynek, **köteles a hatáskörrel rendelkező hatóságot haladéktalanul tájékoztatni.**

Példa: Az esetfelvetésben szerepelt a 2009 nyarán ismertté vált, mérgező anyagot tartalmazó liszt esete. A gyártó malomból kikerült fertőzött árut több feldolgozó cég, így a Cerbona Zrt. is megvásárolta, hogy feldolgozott termékeket állítson elő belőle. A Cerbonánál szabályosan működött az ellenőrzési rendszer, ezért ők észlelték, hogy az alapanyag nem megfelelő minőségű. Ezért ők értesítették a hatóságokat, és visszavonták a kereskedelemről a fertőzött tételekből készült termékeiket.

A BIZTONSÁGOSSÁG HATÓSÁGI FELÜGYLETE: A PIACFELÜGYLET

A termékbiztonságossági jogszabályok betartásának ellenőrzése a piacfelügyeleti jogkörrel felruházott közigazgatási szervek hatásköre.

A kereskedelem hatósági ellenőrzéseivel külön tananyag foglalkozik. Itt most csak annyit említünk meg, hogy a fogyasztóvédelem **piacfelügyeletét elsősorban a Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság látja el**, amely együttműködik egyéb feljogosított szervekkel és az Európai Unió társszerveivel.

A piacfelügyeleti hatóságok a **fogyasztók egészségére és biztonságára veszélyes árukkal kapcsolatos információkat a nyilvánosság számára hozzáférhetővé teszik**. Különösen az áru azonosítását segítő, a veszély természetére és a meghozott intézkedésekre vonatkozó információkat kell a fogyasztók számára közölni.

A piacfelügyeletnek intézkedési jogköre van. Például megtilthatják vagy korlátozhatják egy áru forgalomba hozatalát vagy elrendelhetik az áru forgalomból való visszahívását is.

Az információk gyors áramlása nagyon fontos, ha azok a termékbiztonsággal kapcsolatosak. Ezért létrehoztak egy **Központi Piacfelügyeleti Információs Rendszert** (KPIR). A piacfelügyeleti hatóságok kötelesek a tudomásukra jutott tények alapján az Információs Rendszeren keresztül haladéktalanul tájékoztatni az Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóságot azokról az árukról, amelyek nem felelnek meg a biztonságossági követelményeknek.

Már említésre került, hogy amennyiben egy gyártó vagy egy forgalmazó tudja, hogy az általa gyártott, illetve forgalmazott áru a fogyasztókra nézve veszélyes, haladéktalanul tájékoztatnia kell erről a piacfelügyeleti hatóságot. Az illetékes piacfelügyeleti hatóság az információt továbbítja a KPIR-be.

Az Európai Unióban az áruk szabad áramlása miatt szükséges volt a **Közösségi Gyors Tájékoztatási Rendszer** kiépítése. Ezt nevezik **RAPEX**¹⁰ rendszernek, melynek célja a tagállamok közötti gyors információcsere biztosítása, ha súlyos veszély merül fel. **Súlyos az a veszély, amely a hatóságok gyors beavatkozását igényli.**

Példa: 2009-ben betiltásra került egy kínai eredetű filctollkészlet, amely a megengedett benzol többszörösét tartalmazta. Erről a RAPEX-rendszeren keresztül 2009. szeptember 3-án kapott értesítést a magyar hatóság.

6. ábra. A betiltott filctollkészlet

Az **ÁNTSZ**¹¹ (Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat) azonnal, szeptember 4-én betiltotta a forgalmazását. Az **ÁNTSZ** szerint országszerte 32 forgalmazója volt a mérgező filctollkészletnek, szinte mindenhol lehetett kapni, de elsősorban a nagyobb áruházláncokban volt elérhető. A gyors intézkedést az tette szükségessé, hogy a benzol erősen mérgező, rákkeltő vegyület, belélegzése eszméletvesztést, nagyobb mennyisége halált okozhat. Természetesen a már megvásárolt termékeket vissza lehetett vinni a kereskedőhöz, ahol azonnal visszafizették a termék vételárát a fogyasztónak.

¹⁰ (Rapid Alert System for Non-Food Products) az EU-tagországok veszélyes nem-élelmiszer termékeire (iparcikkekre) vonatkozó gyors információs rendszer

¹¹www.antsz.hu

A TERMÉKFELELŐSSÉG

A termékfelelősség a gyártó felelősségét jelenti az általa gyártott termék által okozott károkért.

Ha a termékkel kapcsolatban minőségi kifogás merül fel, akkor a jótállás vagy a szavatosság keretében a vásárlót kártalanítani lehet: például a kereskedő megjavíttatja a terméket, kicseréli, árengedményt ad vagy visszatéríthetik a vételárat.

Vannak esetek, amikor a termék hibája miatt a fogyasztót egyéb kár éri: balesetet szenved, esetleg meghal, vagy egyéb tárgyaiban, otthonában anyagi kár keletkezik. Ilyenkor a jótállás vagy szavatosság nem nyújt segítséget.

A kereskedőnek annyi teendője van, ha hozzá egy fogyasztó a nála vásárolt termék okozta káresemény miatt fordul, hogy tájékoztatja őt a termékfelelősség szabályairól, valamint meg kell neveznie a gyártót és meg kell adnia elérhetőségét. Erre abban az esetben lehet szükség, ha a fogyasztó már nem tudja a gyártót megállapítani, mert például kidobta a csomagolást, amin fel volt tüntetve.

Már 1916-ban született egy ítélet New Yorkban, amelyben a „Buick” autógyárat elmarasztalták, mert a gyár által kibocsátott autó kerékfelfüggesztése rossz volt, és okozati összefüggést találtak a bekövetkezett balesettel: „ha hibás a konstrukció, csak a gyártó lehet ezért felelős”.

A termékfelelősségi törvény első írásbeli megfogalmazására 1962-ben került sor az USA-ban:

„A termék-előállító felelős mindazokért a károkért, amelyek a termékhibával okozati összefüggésben személyi sérülést, halált vagy vagyoni kárt okoztak.”¹²

Az Európai Gazdasági Közösség 1985-ben adta ki az ún. Termékfelelősségi Irányelveket, amely a termékfelelősséggel kapcsolatos jogszabályokat tartalmazta.

Magyarországon 1993 óta törvény¹³ határozza meg a termékfelelősségre vonatkozó szabályokat.

A termékfelelősségi törvény létrehozásnak célja:

- fogyasztók érdekeinek, biztonságának védelme mellett a
- a termékek korszerűsítésének fokozása és minőségük javításának elősegítése.

Termékfelelősség lényege, hogy a gyártó (külföldi termék esetén az importáló) felel az általa előállított termékért, és kártérítéssel tartozik, ha a fogyasztót a termék hibája miatt kár éri.

¹² www.mmfk.nyf.hu/min/ipar

¹³ 1993. évi X. törvény a termékfelelősségről

Ha egy forgalmazó olyan terméket hoz forgalomba, amelyen nincs feltüntetve a gyártó vagy importáló, akkor mindaddig ő számít gyártónak, amíg meg nem nevezi azt.

A termékfelelősség minden termékre kiterjed. A 2003-as törvénymódosítás kibővítette a termékek körét a feldolgozatlan mezőgazdasági termékekkel is – az utóbbi évek nagy élelmiszerborányainak tapasztalata alapján. Most már a zöldségek, gyümölcsök, tojás, húsok is a termékfelelősség hatálya alá esnek.

A törvény szerint **egy termék akkor hibás, ha nem nyújtja azt a biztonságot, amit el lehet várni tőle.**

A hiba forrása lehet:

- tervezési hiba
- gyártási hiba, és
- tájékoztatási hiba.

Tehát fizikailag, kémiaailag tökéletes termék is lehet hibás, ha a hozzá adott tájékoztatás nem megfelelő. Számos fogyasztó nyert már pert a gyártó ellen, mert bizonyítani tudta, hogy nem adtak meg számára minden tájékoztatást ahhoz, hogy a terméket megfelelően tudja használni, ami miatt őt kár érte. Ez nagyon gyakori a gyógyszerek esetében.

A kereskedőnek nagyon fontos feladata, hogy a gyártó által a termékhez adott használati utasításokat továbbadja a fogyasztónak. Szóban is csak olyan információkat szabad adni a vevőknek, amelyek összhangban vannak a gyártó információival. Nagyon sok olyan eset következik be, amikor a peres eljárásban a vevő azzal védekezik, hogy neki a kereskedő mást mondott, és ezért nem megfelelően használta a terméket, amelyből kára származott.

A kár lehet:

- valakinek a **halála, testi sérülése vagy egészségkárosodása** folytán bekövetkezett **vagyoni és nem vagyoni kár**, (Itt megtérítendő a gyógykezelés költsége, pótolni kell a kieső jövedelmet stb.)

Példa: Termékhiba miatt a fogyasztó áramütést kap, cipőhiba miatt elesik, elcsúszik, leesik a lépcsőn stb.

valamint

- **anyagi kár:** a hibás termék által **más dologban okozott kár** (A kárösszeg alsó határa eredetileg 10000 Ft volt, de felemelték 500 Euróra.)

Példa: Ha a tv hibája miatt tönkre megy más, vele összekapcsolt termék, vagy tűz üt ki a termék miatt és leég a lakás stb.

A gyártónak tíz évig van kártérítési kötelezettsége, amely a forgalomba hozatallal kezdődik. A fogyasztónak 3 éve van a kárigényének érvényesítésére.¹⁴

A fogyasztónak tehát a gyártóhoz kell fordulnia kártérítésért. Ha a gyártó elismeri a kárt, megegyezhetnek a kártérítés összegében. Ha ez nem sikerül, akkor *békéltető testületekhez* lehet fordulni, amelyekről a későbbi tananyagokban részletesen lesz szó. Végző esetben polgári perben lehet érvényt szerezni a fogyasztó igazának. Fontos tudni, hogy a kár és a hiba közötti összefüggést a fogyasztónak kell bizonyítania.

Azt a kereskedőnek szem előtt kell tartani, hogy ha a tevékenysége befolyásolja a termék minőségét, akkor a gyártó ráterhelheti a kártérítést. Ha például egy élelmiszerboltban nem tartják be a higiéniai szabályokat, és emiatt egy tökéletes minőségű termék károsodik, akkor a termékhiba által okozott kár miatt nem lehet a gyártót felelőssé teni. Előfordult már, hogy egy eladó szolgált ki a nyers húsokat tartalmazó pulton és a felvágottaknál. Átvitte a kórokozót a felvágottra, ami miatt a fogyasztó súlyosan beteg lett. A szabályok betartásával ilyen eset nem fordulhat elő.

Összefoglalva: A kereskedőnek (is) mindent meg kell tennie a fogyasztók életének, egészségének, biztonságának érdekében!

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

1. Az alábbiakban a piacfelügyeletről szóló kormányrendelet egy részét olvashatja. Tanulmányozza figyelmesen, majd válaszoljon írásban a feltett kérdésekre!

A piacfelügyeletnek intézkedési jogköre van:

„(1) Ha a piacfelügyeleti hatóságok a piacfelügyeleti ellenőrzés során megállapítják, hogy az áru nem felel meg a biztonságossági követelményeknek, jogosultak

a) az áru használatából származó veszélyre vonatkozó figyelmeztető tájékoztatás elhelyezését előírni,

b) széles körű tájékoztatást elrendelni úgy, hogy az áru használatából származó veszélyről időben és megfelelő módon – szükség esetén a rádió és a televízió műsorszolgáltatásában vagy sajtótermékekben – a fogyasztók értesüljenek,

c) az áru forgalomba hozatalát, illetve reklámozását korlátozni vagy megtiltani, és a tilalom betartásához szükséges kísérő intézkedéseket bevezetni,

d) a már forgalomba hozott áru forgalomból való kivonását és az erről való tájékoztatást a b) pontban meghatározott módon elrendelni,

¹⁴ Dr Fazekas Judit: Fogyasztóvédelmi jog (Complex Kiadó, Budapest, 2007)

e) elrendelni az áru visszahívását, vagy – ha ez indokolt – a gyártókkal és a forgalmazókkal együttműködve megszervezni az áru fogyasztóktól történő visszahívását és környezetvédelmi szempontok figyelembevételével történő megsemmisítését, valamint ellenőrizni ezek végrehajtását.

(2) Visszahívásra végső esetben kerül sor, amennyiben a fennálló veszélyek elhárítására más intézkedések nem elégségesek, továbbá olyan esetben, amikor azt a gyártók és a forgalmazók szükségesnek tartják, vagy amennyiben azt az illetékes piacfelügyeleti hatóságok rendelik el.

(3) Ha a piacfelügyeleti hatóságok vizsgálatuk során megállapítják, hogy az áru nem felel meg a biztonságossági követelményeknek, akkor a hatóság megállapítása a tételazonosítóval rendelkező áruk esetén az azonos tételazonosítóval legyártott, illetve forgalomba hozott mennyiségre vonatkozik; tételazonosítóval nem megjelölt áruk esetén pedig a teljes legyártott, illetve forgalomba hozott mennyiségre vonatkozik. Amennyiben a hiba természetéből adódóan a gyártó a már legyártott mennyiségre vonatkozóan utólag a veszélyforrást megszünteti, az ismételt forgalomba hozatalra csak módosított tételazonosító, illetve termékazonosító alkalmazásával kerülhet sor.”

Kérdések

a) Milyen jogosultsága van a piacfelügyeleti szervezeteknek, ha probléma merül fel egy termék biztonságosságával kapcsolatban?

<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

b) Milyen esetben kerülhet sor a visszahívásra?

<hr/> <hr/> <hr/>

c) Van-e lehetőség arra, hogy a már eladott termékeket is visszahívják a fogyasztóktól?

<hr/> <hr/> <hr/>

2. Most egy összefoglalást olvashat a RAPEX-rendszeren keresztül bejelentett veszélyes termékek számának alakulásáról.¹⁵

A RAPEX-rendszeren keresztül terjesztett bejelentések száma fokozatosan nő 2004 óta, amikor is a RAPEX jogalapját jelentő, általános termékbiztonságról szóló irányelvet a tagállamok átültették nemzeti jogukba. Öt év alatt a bejelentések száma megnégyszereződött: míg 2004-ben 468 bejelentés érkezett, 2008-ban ez a szám 1866-ra nőtt. 2007-hez képest 2008-ban 16%-kal több bejelentést tettek.

Valamennyi EU-tagállam részt vett a RAPEX-rendszerben azért, hogy a veszélyesként újonnan azonosított termékeket bejelentette, és a kapott információknak megfelelő nyomonkövetési intézkedéseket hozott. A legtöbb bejelentés a következő országokból érkezett: Németország (205 bejelentés), Spanyolország (163 bejelentés), Szlovákia (140 bejelentés), Görögország (132 bejelentés) és Magyarország (129 bejelentés). Az ezekből az országokból származó bejelentések a rendszeren keresztül küldött, komoly kockázatot jelentő termékekre vonatkozó bejelentések 50%-át teszik ki.

2008-ban csak a játékok (498 bejelentés), az elektromos berendezések (169 bejelentés) és a gépjárművek (160 bejelentés) a komoly kockázatot jelentő termékekre vonatkozó bejelentések 53%-át tették ki.

7. ábra. A gyermek-játékokra kiemelten kell figyelni!

¹⁵ Fogyasztói termékekre vonatkozó sürgősségi riasztórendszer – Nő a felderített veszélyes termékek száma 2009.04.21 (www.jogiforum/hirek)

Ezek az eredmények összhangban vannak a 2007-re vonatkozó RAPEX-jelentés eredményeivel. 2008-ban 140 bejelentéssel a textiltermékek (köztük a ruházati cikkek) szerepeltek a negyedik helyen a RAPEX-en keresztül leggyakrabban bejelentett termékkategóriák listáján.

A komoly kockázatot jelentő termékekkel kapcsolatban 2008-ban a RAPEX-rendszeren keresztül tett összesen 909 bejelentés tárgyát Kínában előállított termékek képezték. A RAPEX-en keresztül bejelentett, kínai eredetű termékek száma a 2007-es 52%-ról 2008-ban 59%-ra emelkedett. A növekvő tendenciát több tényező összefüggésében kell szemlélni: az EU egyre többet importál Kínából, a nemzeti szintű végrehajtási intézkedések fokozottabb mértékben összpontosítanak kínai termékekre, hatékonyabbá vált az EU és Kína közötti együttműködés.

A jelentés rámutat, hogy a (2006 szeptemberében létrehozott) „RAPEX-CHINA” alkalmazáson keresztül rendelkezésre bocsátott RAPEX-információk alapján a kínai hatóságok is egyre több, a kínai piacra vonatkozó korlátozó intézkedést hoznak.

Kérdések

a) Mely termékekkel kapcsolatban történik a legtöbb jelentés?

b) Magyarország hány bejelentést tett 2008-ban?

c) Mely országból származó termékekkel kapcsolatban jelentik a legtöbb veszélyt?

3. Keresse fel a Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság honlapját! (www.nfh.hu)

A főmenüben található a veszélyes termékek menüpontot. A négy legfontosabb termékcsoporthoz van mód konkrét termékekre rákeresni, valamint felsorolják az adott termékcsoporthoz a veszélyesnek talált termékek listáját, a hiba leírását és a hatósági intézkedést. Ez segítséget jelenthet a forgalmazók számára.

a) A műszaki termékek között melyik termékek szerepelnek a leggyakrabban?

b) Válasszon ki két jellegzetes példát a könnyűipari termékek közül. Töltse ki a táblázat üres sorait! Különösen figyelje meg, hogy milyen indokkal történik a hatósági intézkedés!

1. példa

Kategória	Ruhanemű
Termék neve	Gyermek szabadidőruha
Típus/modellszám	SEAGULL, CSQ-6650
Származási ország	Kína
Termék leírása	Kötött-hurkolt kelme (pamut-poliészter)
Veszély jellege	A nadrágban alkalmazott hosszú zsinór balesetveszélyt, a terméken lévő, kis erő hatására leváló díszítő flitterek fulladásveszélyt jelenthetnek a gyermekek részére.
Hatósági intézkedés	Forgalomból való kivonás, visszahívás

2. példa

Kategória	
Termék neve	
Típus/modellszám	
Származási ország	
Termék leírása	
Veszély jellege	
Hatósági intézkedés	

3. példa

Kategória	
Termék neve	
Típus/modellszám	
Származási ország	
Termék leírása	
Veszély jellege	
Hatósági intézkedés	

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

Válaszoljon az alábbi kérdésekre írásban!

- a) Ön szerint van-e különbség az árukkal szembeni biztonsági előírásokban attól függően, hogy milyen értékesítési formában értékesítették?
- b) Érvényesek-e a tanult szabályok a régiségekre, felújításra szoruló vagy feldolgozásra kerülő termékekre is? Indokolja válaszait!

2. feladat

Jelölje be, hogy Ön szerint igazak vagy hamisak-e az alábbi állítások!

Állítás	Igaz	Hamis
A termék akkor biztonságos, ha a fogyasztó életét, egészségét, testi épségét semmilyen körülmények között nem veszélyezteti.		
A termék biztonságosságáról a gyártó köteles gondoskodni.		
Nem minősül gyártónak az értékesítési láncban részt vevő egyéb olyan vállalkozás, amelynek a tevékenysége a termék biztonságosságát befolyásolhatja.		
Ha egy gyártó forgalomba hoz egy új, biztonságos terméket, attól a régebbi terméke is lehet még biztonságos.		
Az áruk biztonságosságának követelményeit minden esetben jogszabályok és kötelező szabványok határozzák meg.		
Minden szabvány kötelező.		
A RAPEX-rendszer élelmiszerekre nem vonatkozik.		
A forgalmazó köteles az áru származási helyének megállapításával kapcsolatos dokumentáció megőrzésére.		
A gyermekek és az időskorúak fokozott veszélynek kitett fogyasztói csoportnak számítanak.		

3. feladat

Az alábbiakban termékfelelősséggel kapcsolatos kérdéseket lát.

Jelölje be a helyes válaszokat!

1. Mi a termékfelelősség lényege?

- a) A termékfelelősség a gyártó felelősségét jelenti az általa gyártott termék meghibásodásáért.
- b) A termékfelelősség a gyártó felelősségét jelenti az általa gyártott termék által okozott károkért.
- c) A termékfelelősség a kereskedő felelősségét jelenti az általa forgalmazott termék által okozott károkért.
- d) A termékfelelősség a kereskedő felelősségét jelenti az általa forgalmazott termék meghibásodásáért.

2. Mennyi időre kell vállalni a felelősséget a termékért?

- a) 1 év
- b) 2 év
- c) 3 év
- d) 10 év

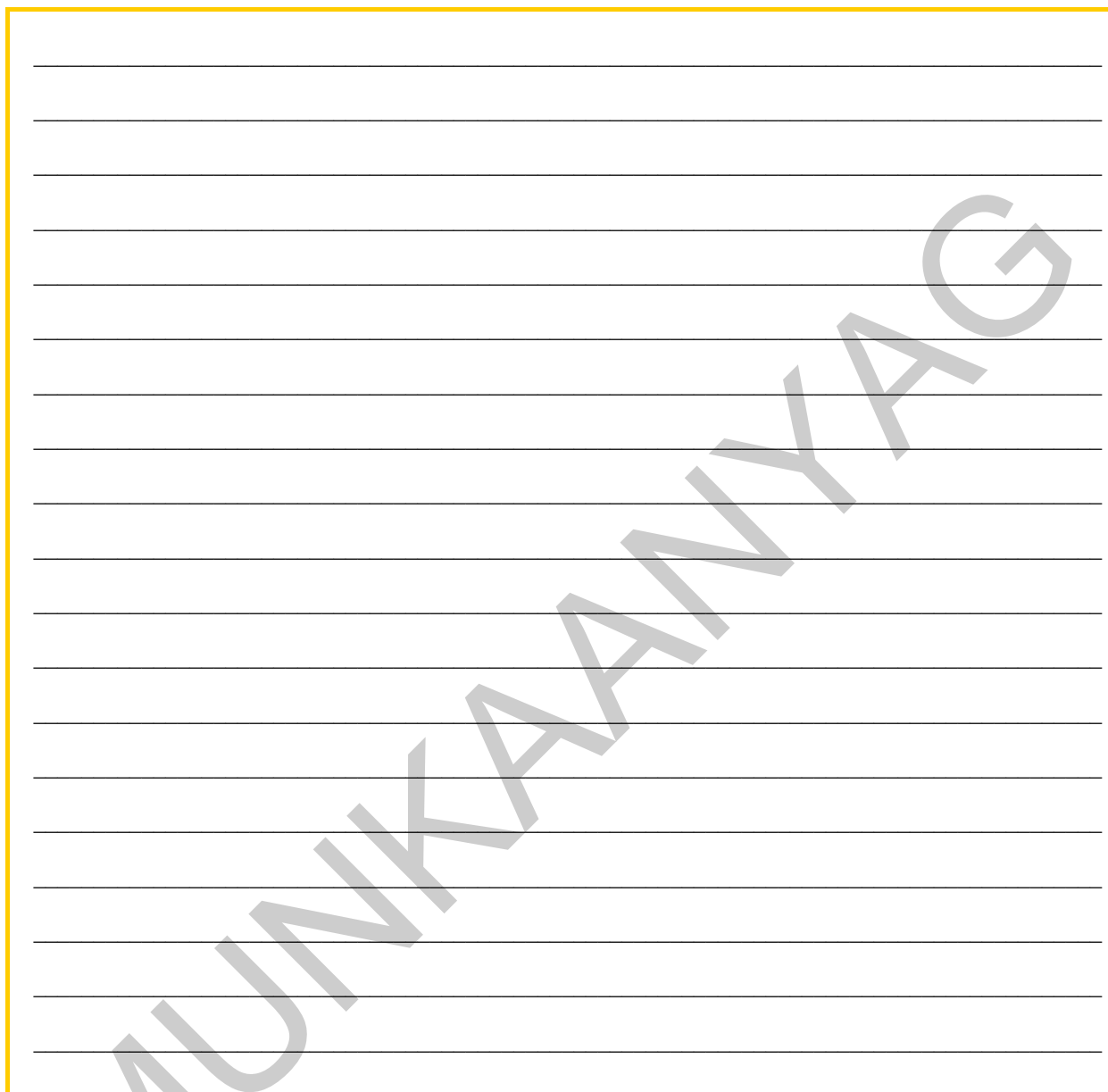
3. Mennyi ideje van a fogyasztónak a kárigény bejelentésére?

- a) 6 hónap
- b) 1 év
- c) 3 év
- d) 10 év

4. Kinek kell bizonyítania vita (per) esetén a hiba és a kár közötti összefüggést?

- a) gyártó
- b) kereskedő
- c) importáló
- d) fogyasztó

Olvassa el még egyszer a termékfelelősségről tanultakat! Válassza ki azokat az ismereteket, amelyeket a kereskedőnek be kell tartania a termékfelelősséggel kapcsolatban! Írja le a kijelölt helyre!

MEGOLDÁSOK

1. feladat

a) Nincs különbség az árukkal szembeni biztonsági előírásokban attól függően, hogy milyen értékesítési formában értékesítették. Ha valaki például interneten vásárol egy terméket, annak ugyanolyan biztonságosnak kell lennie, mintha boltban vásárolta volna.

b) A régiségekre, felújításra szoruló vagy feldolgozásra kerülő termékekre nem vonatkoznak a termékbiztonsággal kapcsolatos szabályok.

2. feladat

Állítás	Igaz	Hamis
A termék akkor biztonságos, ha a fogyasztó életét, egészségét, testi épségét semmilyen körülmények között nem veszélyezteti.		x*
A termék biztonságosságáról a gyártó köteles gondoskodni.	x	
Nem minősül gyártónak az értékesítési láncban részt vevő egyéb olyan vállalkozás, amelynek a tevékenysége a termék biztonságosságát befolyásolhatja.		x
Ha egy gyártó forgalomba hoz egy új, biztonságos terméket, attól a régebbi terméke is lehet még biztonságos.	x	
Az áruk biztonságosságának követelményeit minden esetben jogszabályok és kötelező szabványok határozzák meg.		x
Minden szabvány kötelező.		x
A RAPEX-rendszer élelmiszerekre nem vonatkozik	x	
A forgalmazó köteles az áru származási helyének megállapításával kapcsolatos dokumentáció megőrzésére.	x	
A gyermekek és az időskorúak fokozott veszélynek kitett fogyasztói csoportnak számítanak.	x	

*A termék biztonságossága csak akkor szavatolható, ha a felhasználó rendeltetésének megfelelően használja!

3. feladat

1.

b) A termékfelelősség a gyártó felelősségét jelenti az általa gyártott termék által okozott károkért.

2.

d) 10 év

3.

c) 3 év

4.

d) fogyasztó

Ha egy forgalmazó olyan terméket hoz forgalomba, amelyen nincs feltüntetve a gyártó vagy importáló (ez egyébként tilos!), akkor mindaddig ő számít gyártónak, amíg meg nem nevezi azt.

A kereskedőnek annyi teendője van, ha hozzá egy fogyasztó a nála vásárolt termék okozta káresemény miatt fordul, hogy tájékoztatja őt a termékfelelősség szabályairól, valamint meg kell neveznie a gyártót, és meg kell adnia elérhetőségét.

A kereskedőnek nagyon fontos feladata, hogy a gyártó által a termékhez adott használati utasításokat továbbadja a fogyasztónak. Szóban is csak olyan információkat szabad adni a vevőknek, amelyek összhangban vannak a gyártó információival. Nagyon sok olyan eset következik be, amikor a peres eljárásban a vevő azzal védekezik, hogy neki a kereskedő mást mondott, és ezért nem megfelelően használta a terméket, amelyből kára származott.

Azt a kereskedőnek szem előtt kell tartani, hogy ha a tevékenysége befolyásolja a termék minőségét, akkor a kártérítést a gyártó ráterhelheti. Ha például egy élelmiszerboltban nem tartják be a higiéniai szabályokat, és emiatt egy tökéletes minőségű termék károsodik, akkor a termékhiba által okozott kár miatt nem lehet a gyártót felelőssé tenni. Előfordult már, hogy egy eladó szolgált ki a nyers húsokat tartalmazó pulton és a felvágottaknál. Átvitte a kórokozót a felvágottra, ami miatt a fogyasztó súlyosan beteg lett. A szabályok betartásával ilyen eset nem fordulhat elő.

AZ ÉLELMISZEREK BIZTONSÁGOSSÁGA

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

1. A legfontosabb termékcsoport, amely a fogyasztók egészségét befolyásolja és mindenki fogyasztja, az élelmiszerek.

Gondolja át, hogy van-e az Ön családjában, ismeretségi körében olyan személy, aki olyan betegségben szenved, amely miatt nem fogyaszthat bármilyen élelmiszert! Írja le, hogy melyek ezek a betegségek?

2. Nézzon utána biológia tanulmányaiban, interneten, könyvtárban, hogy milyen élelmiszereket nem, vagy csak korlátozva fogyaszthatnak ezek a betegek! Válaszát írja le a kijelölt helyre!

3. Ön szerint miért kell nagyon részletesen feltüntetni az élelmiszerek összetételét, tápértékét? Válaszát írja le a kijelölt helyre!

4. Az élelmiszer-kereskedelemben az Ön tapasztalatai szerint mit tehetnek a dolgozók annak érdekében, hogy a termékek ne romoljanak meg, azaz megőrizték az eredeti minőségüket? Válaszát írja le a kijelölt helyre!

5. Milyen veszélyforrások léphetnek fel az élelmiszerek gyártása, szállítása és forgalmazása során, amely a későbbiekben a fogyasztót veszélyeztetheti? Válaszát írja le a kijelölt helyre!

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

AZ ÉLELMISZERBIZTONSÁG

Az élelmiszerek biztonságossága az egyik legfontosabb, és minden fogyasztót érintő és érdeklő fogyasztóvédelmi kérdés.

Az élelmiszerek biztonságossága két oldalról vizsgálható:

1. Milyen anyagokat tartalmaz, vagy éppen nem tartalmaz az élelmiszer. Az élelmiszer összetételét a gyártó ismeri, ezért a fogyasztó tájékoztatása is az ő feladata.
2. Az élelmiszer-higiéna kérdésköre. Az élelmiszerlánc minden tagja, így a forgalmazója is befolyásolja az élelmiszer biztonságosságát.

Az élelmiszerek összetételének feltüntetése

Mivel élelmiszereink bekerülnek szervezetünkbe, és egészségünkre hatással vannak, ezért a **fogyasztót tájékoztatni kell a termék pontos összetételéről.**

Az összetétel ismeretében a fogyasztó elkerülheti a számára káros, veszélyes termék fogyasztását, illetve a pontos információk birtokában össze tudja válogatni az egészséges táplálkozásához a szükséges élelmiszereket.

Az élelmiszer-kereskedőnek kötelessége az élelmiszerek összetételének ismerete, a feliratok értelmezése, az alapvető egészségügyi hatások alapfokú ismerete azért, hogy az érdeklődő vásárló kérdéseire választ tudjon adni.

Az élelmiszerek csomagolásán az összetételre vonatkozóan a fogyasztó különböző jellegű ismertetésekkel találkozhat. Ezek egy része kötelező, más része tájékoztató jellegű, amelyet a gyártó önként, saját döntése alapján helyez el a terméken (a vásárló figyelmének felhívása érdekében).

A kötelező előírások¹⁶:

„Összetevő”: minden anyag, beleértve az adalékanyagokat is, amelyet az élelmiszer előállításánál vagy elkészítésénél használnak fel, és a késztermékben még jelen van, akár módosult formában is.

¹⁶ Élelmiszerek EU címkézési irányelve Az Európai Parlament és a Tanács 2000/13/EK irányelve az élelmiszerek címkézésére, kiserelésére és reklámozására vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről (forrás: Internet 5.)

2008. évi XLVI. Törvény az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről: Tájékoztatói szabályok (10–12.§), illetve 19/2004. (II.26.) FVM–ESzCsM–GKM együttes rendelet az élelmiszerek címkézéséről

Az összetevők listája tartalmazza az élelmiszer összes összetevőjét, tömeg szerinti csökkenő sorrendben. A listát megfelelő fejléc előzi meg, amely tartalmazza az „összetevők” szót.

Az európai közös irányelv (és a magyar jogszabály is) három mellékletet tartalmaz.

Az összetevőket a mellékleteknek megfelelően kell felsorolni!

Az 1. melléklet tartalmazza az élelmiszer előállításához felhasznált anyagok felsorolásánál használható gyűjtőneveket.

A 2. melléklet tartalmazza az Élelmiszer-összetevők csoportjai, amelyeket csoportnevük és nevük vagy csoportnevük és E számuk szerint kell feltüntetni az összetevők felsorolásában: (Színezék, Tartósítószer, Antioxidáns, Emulgeálószer, Sűrítőanyag, Zselésítőanyag, Stabilizátor, Ízfokozó, Étkezési sav, Savanyúságot szabályozó anyag, Csomósodást gátló anyag, Módosított keményítő, Édesítőszer, Élesztőpor, Habzásgátló, Fényezőanyag, Emulgeáló sók, Lisztkezelő, Szilárdítóanyag, Nedvesítőanyag, Tömegnövelő szer, Hajtógáz és csomagológáz.)

A 3. melléklet tartalmazza az aromák jelölését, és szabályozza, hogy mely esetekben lehet a természetes aroma kifejezést használni.

A Magyar Élelmiszerkönyv definíciója szerint:

A természetes aromát megfelelő módszerekkel nyerik ki növényi vagy állati eredetű anyagokból.

A természetazonos aromát kémiai szintézissel állítják elő úgy, hogy a kapott vegyület kémiaileg azonos szerkezetű legyen a növényi vagy állati eredetű aromaanyaggal.

A szintetikus aroma vegyi úton készül, szerkezete eltér a természetes növényi vagy állati aromaanyagoktól.

A magyar rendelet 4. melléklettel kiegészülve tartalmazza az **allergén összetevők listáját** is.

1. Glutént tartalmazó gabona

8. ábra. A gluténmentes élelmiszer jele

2. Rákfélék és azokból készült termékek.
3. Tojás és abból készült termékek.
4. Halak és azokból készült termékek.
5. Földimogyoró és abból készült termékek.
6. Szójabab és abból készült termékek.
7. Tej és abból készült termékek (beleértve a laktózt is).
8. Diófélék, azaz mandula, mogyoró, dió, kesudió, pisztácia stb.
9. Zeller és abból készült termékek.
10. Mustár és abból készült termékek.
11. Szezámag és abból készült termékek.
12. Kén-dioxid és szulfidok
13. Csillagfürt és abból készült termékek.
14. Puhatestűek és abból készült termékek.

Az élelmiszer-összetevőket nem szükséges felsorolni egyes élelmiszerek esetében!

Ilyenek például a következők:

- friss gyümölcs és zöldség, beleértve a burgonyát, amely nincs meghámozva, felvágva vagy hasonló módon előkészítve,
- szénsavval dúsított víz,
- erjesztett ecetfélék,
- sajt,
- vaj,
- savanyított tej és tejszín (kivételekkel),
- egyetlen összetevőből álló termék stb.

Az összetevők mennyiségének feltüntetése

Az élelmiszer előállításához felhasznált összetevő mennyiségi feltüntetése kötelező, ha

- az élelmiszer megnevezésében megjelenik,
- a jelölésen szavakkal, képpel vagy grafikával hangsúlyozott, vagy
- alapvető jellemzője az élelmiszernek és megkülönbözteti azt azoktól az élelmiszerektől, amelyekkel összetéveszhető lenne azok neve vagy megjelenése miatt.

Nem kell feltüntetni arra az összetevőre például, amelyet kis mennyiségben, ízesítés céljára használnak, vagy bár szerepel az élelmiszer megnevezésében, de mennyisége nem alapvető fontosságú az élelmiszerben stb.

A tápanyagtartalom feltüntetése

A Magyar Élelmiszerkönyv tartalmazza a tápanyagtartalom jelölésének szabályait.

Eszerint a „tápérték jelölés” a csomagoláson feltüntetett olyan információkat jelenti, amelyek az energiatartalomra, és a következő tápanyagokra vonatkoznak:

- fehérje,
- szénhidrát,
- zsír,
- élelmi rost,
- nátrium,
- koleszterin,
- ásványi anyagok és vitaminok, amelyek jelentős mennyiségben vannak jelen.

Példa. 100%-os paradicsomlé:

Átlagos tápérték 100 ml termékben	
Energiatartalom	18,7 kcal, 79,6 kJ
fehérje	0,8 g
szénhidrát	3,5 g
zsír	0,1 g alatt

A tápérték jelölés akkor kötelező, ha az élelmiszer jelölésén a tápanyag összetételére vonatkozó állítás szerepel. Ha nem szerepel ilyen állítás, akkor a jelölés tetszőleges.

A „tápanyag összetételére vonatkozó állítás” minden olyan felirat, hirdetés vagy megjegyzés, amely azt állítja, sugallja vagy arra utal, hogy az adott élelmiszer különleges táplálkozási sajátságokkal rendelkezik.

(Annak az energiatartalomnak következtében, amelyet tartalmaz vagy nem tartalmaz, illetve csökkentett vagy megemelt mértékben tartalmaz, és/vagy annak következtében, hogy bizonyos tápanyagokat tartalmaz vagy nem tartalmaz, illetve csökkentett vagy megnövelt mennyiségben tartalmaz. Például „light” üdítő, csökkentett Na-tartalmú só stb.)

Az élelmiszerekkel kapcsolatos tápanyag-összetételre és egészségre vonatkozó állítások

Az Európai Unió területén egyre több terméken tüntetnek fel olyan állítást, amely a táplálkozásra vagy az egészségre vonatkozik.

Az egyes tagországok szabályozása eltér ezekkel az állításokkal kapcsolatban, ezért szükségessé vált az EU-szintű harmonizáció:

- a fogyasztók érdekeinek védelmében,
- az áruk szabad áramlásának elősegítése érdekében a belső piacon,
- a tisztességes gyártók érdekeinek védelmében,
- egyenlő versenyfeltételek biztosítása érdekében.¹⁷

¹⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 2006. december 20-i 1924/2006/EK rendelete szabályozza az élelmiszerekkel kapcsolatos, tápanyag-összetételre és egészségre vonatkozó állításokat. (www.fvm.hu/élelmiszeripar/tájékoztatók)

A rendelet hatálya kiterjed:

- a termékeken feltüntetett tápanyag-összetételre és egészségre vonatkozó állításokra,
- a jelölésre, termékismertetésre és reklámra,
- a kereskedelmi és termékmárkákra.

A rendeletben **állítás minden olyan közlés vagy ábrázolás, amely a közösségi vagy nemzeti jogszabályok szerint nem kötelező, és amely kijelenti, sugallja vagy sejteti, hogy az élelmiszer különleges jellemzőkkel rendelkezik.**

Tápanyag-összetételre vonatkozó állítás bármely olyan állítás, amely kijelenti, sugallja vagy sejteti, hogy az élelmiszer bizonyos, a táplálkozásra nézve különös kedvező tulajdonságokkal rendelkezik.

Egészségre vonatkozó állítás bármely olyan állítás, amely kijelenti, sugallja vagy sejteti, hogy az adott élelmiszer, élelmiszercsoport vagy annak valamely alkotóeleme és az egészség között összefüggés van.

Betegségek kockázatának csökkentésével kapcsolatos állítás bármely olyan állítás, amely kijelenti, sugallja vagy sejteti, hogy az adott élelmiszer, élelmiszercsoport vagy annak valamely alkotóeleme jelentősen csökkenti valamely emberi betegség kialakulásának valamely kockázati tényezőjét.

Az állításokkal szemben megfogalmazott alapvető követelmény, hogy azok nem vezethetik félre a fogyasztót:

- nem ösztönözhet túlzott élelmiszerfogyasztásra,
- nem kelthet félelmet a fogyasztóban,
- nem sugallhatja azt, hogy a kiegyensúlyozott és változatos étrenddel nem biztosítja a tápanyagok megfelelő mennyiségét.

Az állítások csak abban az esetben alkalmazhatók,

- ha annak táplálkozási és élettani hatását tudományos bizonyítékok igazolják,
- a késztermék jelentős mennyiségben tartalmazza, vagy csökkentett mennyiségben tartalmazza a feltüntetett tápanyagot vagy egyéb anyagot,
- az állításban szereplő anyag a szervezet számára hasznosítható formában van jelen,
- az átlag fogyasztótól elvárható, hogy megértse az állításban feltüntetett kedvező hatásokat,
- az állítás a fogyasztásra elkészített késztermékre vonatkozik.

Az élelmiszeripari vállalkozónak kell igazolnia, hogy az állítások általánosan elfogadott tudományos bizonyítékokon alapulnak.

A betegségek kockázatának csökkentésével, valamint a gyermekek egészségével és fejlődésével kapcsolatos állításokat a rendeletben szabályozott engedélyezési eljárás lefolytatását követően lehet alkalmazni.

AZ ÉLELMISZERHIGIÉNIA: A HACCP–RENDSZER SZABÁLYAI¹⁸

A HACCP olyan minőségbiztosítási rendszer, amelyek bevezetése kötelező az élelmiszerlánc minden szereplője számára.

A HACCP bevezetésének szükségessége, célja:

- az élelmiszer–fertőzések, mérgezések megelőzése,
- az élelmiszerek minőségének biztosítása, azaz
- a fogyasztók biztonságának, egészségének védelme.

A HACCP–rendszer lényege az élelmiszer–kereskedelemben, hogy a vezetésnek fel kell mérnie a kereskedelmi egység tevékenységének veszélyeit, meg kell határozniuk a veszélyes (kritikus) pontokat és intézkedéseket kell tenni a veszélyek kiküszöbölésére. Az egész folyamatot dokumentálni kell. (HACCP: Veszélyelemzés, Kritikus Szabályozási Pontok)

Az élelmiszer–kereskedelemben dolgozóknak tisztában kell lenniük a veszélyforrásokkal és a veszélyek megelőzésének, kiküszöbölésének módjával!

A HACCP–rendszer bevezetése és működtetése olyan fontos, hogy külön tananyag foglalkozik vele. Itt most csak vázlatosan említjük meg a legfontosabb információkat.

Veszélyforrások (egészségre veszélyeztető anyagok) az élelmiszerekben:

- biológiai jellegű veszélyek,
- kémiai veszélyek,
- fizikai veszélyek.

1. Biológiai veszélyek:

- mikroorganizmusok (baktériumok, vírusok, penészek),
- bélférgek petéi,
- egyéb egysejtű élőlények, élősködők.

Az élelmiszerbe kerülésük módjai:

- nyers élelmiszerről,
- dolgozóról,
- szennyezett eszközökről,

¹⁸ Szeitzné Dr. Szabó Mária: HACCP ismeretek és közegészségügyi előírások az Európai Unióban és Magyarországon

- talajból, levegőből,
- rovarról, rágcsálóról,
- egyéb.

Védekezés ellenük:

- fertőtlenítő szerekkel,
- savakkal, lúgokkal,
- hőkezeléssel,
- tisztasággal,
- személyi higiéniával, (kézmosás!),
- megfelelő tárolással (elkülönítés, hűtés).

2. Kémiai veszélyek:

- vegyi anyagok: takarítószer, fertőtlenítők, mosogatószer,
- rovar- és rágcsálóirtók,
- növényvédő-szer,
- állatgyógyászati szer,
- környezetből eredő szer.

Bekerülésük módjai:

- már az alapanyag tartalmazza,
- gondatlanság,
- sérült csomagolás.

Védekezés ellenük:

- beszállítók gondos megválasztásával,
- vegyszerek gondos tárolásával, kezelésével,
- szabályos rovar- és rágcsáló irtással,
- megfelelő tárolással.

3. Fizikai veszélyek és forrásuk:

- üvegszilánk, egyéb szilánk, szegek, csavarok,
- kavics, gyommagvak (már a beszállított élelmiszer tartalmazhatja),
- dolgozókról haj, gomb, ékszer, műköröm stb.,
- rovarok, rágcsálók ürüléke,
- ételkészítés eszközeinek darabjai,
- stb.

Védekezés ellenük:

- beszállítók gondos megválasztásával,
- alapanyag ellenőrzésével,
- üvegtörés megelőzésével,

- dolgozókön hajháló, sapka viselésével, higiénias és viselkedési szabályok betartásával,
- süükségtelen tárgyak eltávolításával az élelmiszer környezetéből.

Az élelmiszerek csoportosítása kockázatoságuk alapján:

A) Hűtést nem igénylő, eredeti csomagolásban értékesített élelmiszerek (pl. só, cukor). Ezeknél nincs kritikus pont.

B) Hűtést igénylő, eredeti csomagolásban értékesített élelmiszerek (pl. gyorsfagyasztott termékek, tejtermékek). Ezek közepesen kockázatosak.

9. ábra. Előre csomagolt, gyorsfagyasztott termékek

C) Hűtést igénylő, csomagolatlan termékek, amelyeket a fogyasztó nem közvetlenül fog elfogyasztani (hőkezelésre kerül) (pl. nyers hús, baromfi, hal). Ezek közepesen kockázatosak.

10. ábra. A halakat jégen tárolják

D) Hűtést igénylő, csomagolatlan termékek, amelyeket a fogyasztó közvetlenül fog elfogyasztani (pl. hidegkonyhai termékek, szeletelt felvágottak, sütemények). Ezek nagyon veszélyesek.

11. ábra. Hidegkonyhai termékek hűtőpultban

E) Ha az üzletben történik ételkészítés, előrecsomagolás, ezek nagyon kockázatos tevékenységek.

A minőséget megóvó raktározás és forgalmazás élelmiszer-higiéniai feltételei

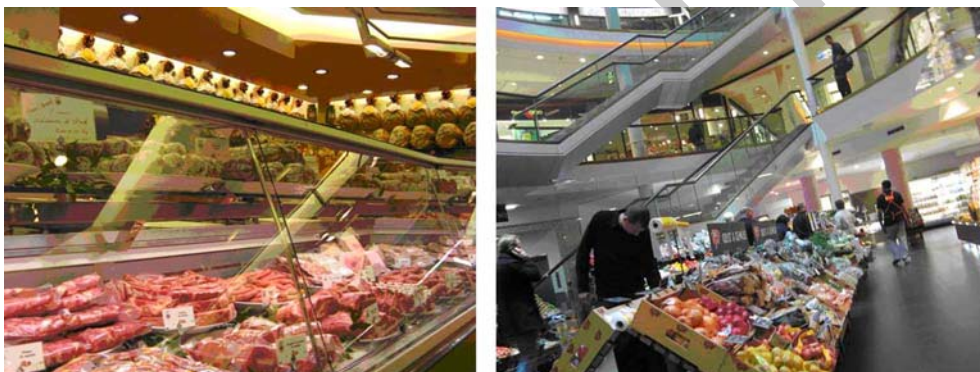
Az áruk minőségét a tárolás és a forgalmazás alatt is meg kell őrizni!

A raktározás szabályai:

- A fogyaszthatósági és minőség-megőrzési időt figyelemmel kell kísérni!
- A különböző tisztaságú árukat egymástól elkülönítetten kell raktározni!
- Szakosított raktározást kell alkalmazni!
- Hűtők hőfoka: 0- +5C!
- Gyorsfagyasztók hőfoka: -18 C!
- Külön hűtőt kell biztosítani a következő termékeknek: tökehús, baromfi, hal, zöldség-gyümölcs, tejhúskészítmény, hidegkonyha, cukrászati termék!
- Egyéb termék specifikus szabályok lehetségesek.

Az értékesítés szabályai:

- Tilos romlott, romlásra gyanús, szennyezett, sérült csomagolású terméket árusítani!
- Külön személy biztosításával külön kell árusítani: nyers hús, nyers baromfi, fogyasztásra kész húskészítmény, zöldség-gyümölcs, egyéb. (Ha nincs elég személyzet, tilos nyers húst forgalmazni!)

12. ábra. Szakosított tárolás, árukihelyezés

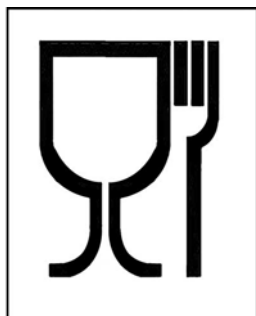
- Kézmosás!
- Kiszolgálásos és önkiszolgáló árusítás szabályait be kell tartani!
- Egyéb, termékspecifikus szabályok is lehetségesek.

AZ ÉLELMISZEREK CSOMAGOLÁSA

Az élelmiszerek minőségének, így biztonságosságának megőrzésben fontos szerepe van a csomagolásnak.

Élelmiszerek csomagolására csak olyan anyagok használhatók, amelyekből rendeltetésszerű felhasználás során **egészségre ártalmas mennyiségben nem kerülnek át anyagok az élelmiszerekbe**, továbbá „az átkerült anyagok nem okozzák az élelmiszer kedvezőtlen elváltozását, biológiai értékének romlását.”

Élelmiszerek csomagolására **csak e célra engedélyezett csomagolóanyag használható**, aminek részletes szabályait a Magyar Élelmiszerkönyv előírásai rögzítik. Nincs minden élelmiszer csomagolására alkalmas csomagolóanyag, engedélyt az élelmiszerek egyes csoportjaira lehet kapni. (A kenyér csomagolására alkalmas csomagolóanyag nem biztos, hogy alkalmas tőkehús csomagolására is.) Az élelmiszerhez való alkalmasságot az alábbi ábra szerinti jelképpel lehet jelölni. Ennek használata nem kötelező.

13. ábra. Engedélyezett élelmiszer-csomagolóanyag jelképe

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

1. Az élelmiszerek adalékanyagainak E-számozása

Sok helyről lehetnek már információi az E-számokról. Az élelmiszeradalékok használatának értékelése nem egységes.

Az alábbiakban olvashat a különböző (a hivatalos és egyes fogyasztóvédő) szervezetek álláspontjáról. Olvassa el, majd válaszoljon a kérdésekre!

Az Európai Unió az 1960-as években dolgozta ki a tagállamaiban engedélyezett adalékanyagok azonosító rendszerét. Minden adalékanyag kapott egy E-számot. Eredetileg még csak négy adalékcsoportra szabályoztak: a természetes és mesterséges színezékekre (E-100-tól), a tartósítószerre (E-200-tól), az antioxidánsokra, emulgeátorokra és savanyítószerre (E-300-tól), valamint a sűrítőanyagokra és zselésítőszerre (E-400-tól).

Az élelmiszeripar fejlődése(?) az évek során hihetetlen mértékben felduzzasztotta az adalékanyagok számát, így újabb csoportokat hoztak létre. Jelenleg több ezer engedélyezett adalékanyagot használnak fel.

A Magyar Élelmiszerkönyv megalkotásánál figyelembe vették az európai szabályozást, így 1996. január 1-jével bevezették az E-szám rendszert. Ez még nem jelentette azt, hogy az összes európai adalékanyagot is engedélyezték, hiszen a magyar szabványok sok esetben szigorúbbak voltak. A csatlakozásunk pillanatában át kellett térnünk az egységes szabályozásra.

Az adalékanyagok értékelése

A rengeteg feldolgozott élelmiszert fogyasztó országok orvosainak és a lakosságnak is feltűnt, hogy egyre több az allergiás és egyéb olyan betegség előfordulása, amely összefüggésbe hozható a táplálkozással. Fogyasztóvédő szervezetek hatására vizsgálatok készültek a már engedélyezett adalékanyagok egészségügyi kockázatáról. A külföldi vizsgálatok eredményét természetesen sokan vitatják, főleg azok, akik érintettek a gyártásban és forgalmazásban.¹⁹

Az interneten is több forrásból megismerhetők az adalékok csoportjai, az egyes csoportokban található vegyületek, illetve feltételezett negatív hatásairól is lehet olvasni.²⁰

Még az adalékok céljának megítélésben is vannak eltérések:

Jogszabály szerint az adalékanyag használatának a célja, hogy a termék érzékszervi, kémiai, fizikai és mikrobiológiai tulajdonságait kedvezően befolyásolja. Az élelmiszer adalékanyag alkalmazása akkor indokolt, ha az alábbiak közül legalább egy célt szolgál:

- védi az élelmiszer tápértékét,
- különleges étrendhez szükséges alkotórészt tartalmaz,
- segíti az élelmiszer minőségének, stabilitásának megtartását,
- javítja az élelmiszer érzékszervi tulajdonságait,
- segíti az élelmiszer előállítását, csomagolását és tárolását.

Az adalékanyag nem szolgálhat hibás alapanyag, rossz higiéniai körülmények, nem megfelelő technológia alkalmazásának elfedésére vagy az élelmiszer tulajdonságainak, jellegének megváltoztatásával a fogyasztó félrevezetésére.

A fogyasztóvédő szervezetek véleménye ettől eltér. Szerintük az adalékanyagok célja, hogy

- a terméket tetszetősebbé, jobban eladhatóvá teszik (színezékek, fényezőanyagok, zselésítőanyagok),
- új termékcsoportokat juttatnak piacra („light-termékek”),
- segítenek leplezni a minőséghibákat vagy az értékes alapanyagok hiányát (aromák, ízfokozók, édesítőszer),
- olcsóbbá teszik a termelést, mert a vegyipar anyagaival drága alapanyagokat lehet kiváltani,
- növelik a termék eltarthatóságát (tartósítószer) (friss áruk esetén nagy a kereskedő kockázata, hogy nem tudja eladni),
- növelik a termék térfogatát, így többnek látszik (kelesztőszer, pelyhesítők),
- a termékbe építve vághatóvá teszik a vizet (pl. párizsi).

Számos súlyos betegség kialakulását is az adalékanyagok szervezetünkbe jutásának tulajdonítanak.

¹⁹ Kalas György: Az élelmiszerek adalékanyagai (Ökológiai Stúdió, Győr)

²⁰ Például www.adalékanyag.lap.hu

Feladat

Egy vásárló az Ön segítségét kéri. Az alábbi képeken látható élelmiszereket szeretné megvásárolni, de nagyon sok E-számot lát a csomagolásukon. Keressen munkahelyén hasonló élelmiszereket, és írja le, hogyan tájékoztatná a fogyasztót az adalékanyagok szerepéről!

			
a) csokoládé mikuklás	b) savanyúság	c) ketchup	d) gyümölcsös joghurt

14. ábra. Élelmiszerek

MUNKKAZAT

2. Egy vásárló az alábbi jelöléseket tartalmazó élelmiszert vásárolna. Önt kérdezi, hogy mit jelent a BIO-élelmiszer kifejezés, és miért drágábbak a hagyományos élelmiszereknél? Adjon rövid tájékoztatást a biotermékekről! Lehetnek-e adalékanyagok ezekben a termékekben? Válaszát írja le a kijelölt helyre!

15. ábra. Organikus (ökológiai) gazdálkodásból származó élelmiszer jele

3. A tápanyagtartalom kötelező feltüntetési módja mellett a gyártó az alaposabb tájékoztatás érdekében egyéb adatokat (választható információt) is feltüntethet egy élelmiszeren.

Ilyen újdonság az ún. **irányadó napi beviteli érték (INBÉ)** feltüntetése. Megmutatja, hogy egy átlagos felnőtt napi cukor-, zsír-, telített zsírsav-, nátrium- és kalóriaszükségletének hány százalékát fedezi a termék elfogyasztása 2000 kcal-ás étrend esetén.

Értelmezze az alábbi címkét! Ön szerint érdemes-e egy ilyen üdítőitalt fogyasztani élettani szempontból? Ha egy vevő az Ön tanácsát kéri ennek a terméknek a fogyasztásáról, mit tanácsolna? Válaszát írja le a kijelölt helyre!

16. ábra. Egy üdítőital „light”-változatának INBÉ-indexe

Megoldás:

1. Az E-100-as csoport: Színezékek, E-200-as csoport: Tartósítószerke, E-300-as csoport: Antioxidánsok és emulgeálószerke, E-400-as csoport: Sűrítőanyagok és savanyúságot szabályozó anyagok, E-500-as csoport: Savanyúságot szabályozó anyagok, 600-as csoport: Aromák és ízfokozók.

2. A bio-élelmiszerek az ún. ökológiai gazdálkodásban előállított alapanyagokból készülnek szintetikus tartósítószerke, szintetikus adalékok felhasználása és ionizáló besugárzás alkalmazása nélkül. Az ökoélelmiszer nem készülhet genetikailag módosított alapanyagból.

Az ökológiai gazdálkodásban nem használnak műtrágyát, szintetikus növényvédő szerket, az állatok nem kaphatnak növekedés-szabályozókat, takarmányadalékokat. A műtrágya helyett szerves trágyát használnak, a gyomokat mechanikus úton távolítják el vagy talajtakarást alkalmaznak. A biokertészetben a védő- és riasztónövények használata, a komposztgazdálkodás is hozzájárul a gazdag terméshez. Az ökogazdaságban tenyésztett állatok csak ökológiai úton termesztett tápot kaphatnak.

Ökológiai jelöléssel csak azok a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek forgalmazhatók, amelyeket a jogszabályi előírások betartásával és elismert ellenőrző szervezet ellenőrzése mellett termeltek, illetve dolgoztak fel.

Tudni kell azt is, hogy a bio-élelmiszereknek is lehetnek speciális veszélyei.

Példa: Az előző fejezetben említésre került, hogy fuzáriumgomba által termelt toxinok egészségkárosodást okozhatnak, ha fertőzött malomipari terméket használnak fel élelmiszerkészítésre. A biotermelők nem használhatnak növényvédő szerket a gomba ellen, így főként csapadékos időjárás esetén ezek elszaporodhatnak. Az egészséges táplálkozás hívei előtérbe helyezik az ún. teljes kiőrlésű liszteket, amelyek a gabonaszemek héját is tartalmazzák. A gombák a héj alatt találhatóak, tehát a hántolatlan magokból készült termékek ebből a szempontból veszélyesebbek lehetnek. Ezért nagyon fontos a termékek rendszeres vizsgálata, hogy a fogyasztók védve legyenek a káros hatásoktól.

3. Ez az üdítő ugyan nem tartalmaz energiát („nem hízlal”), de tápanyagot sem (vitamin, ásványi anyag, fehérje, telítetlen zsiradék). Csak ún. „élvezeti értéke” miatt fogyasztjuk. Helyette inkább tápanyagban gazdagabb italokat kellene választani (pl. zöldség- és gyümölcsle)!

(Víz, glükóz szirup, széndioxid, karamell, aromák, foszforsav, koffein található ennek az üdítőnek a cukortartalmú változatában.)

Az ajánlott értékek:

Tápanyag	INBÉ nőknek	INBÉ férfiaknak
Kalória	2000 kcal	2500 kcal
Fehérje	50 g	60 g
Szénhidrát	270 g	340 g
Zsír	70 g	80 g
Telített zsír	20 g	30 g
Rost	25 g	25 g
Nátrium (só)	2,4 g (6 g)	2,4 g (6 g)
Cukor	90 g	110 g

Az INBÉ-érték jelölésével kapcsolatban ellenvélemények is léteznek. Ilyenek például, hogy a férfiak és a nők tápanyagbevitelük – nem beszélve az idősekről vagy a gyerekekről – különbözik egymástól, így az irányadó napi beviteli értékek is eltérőek. A napi tápanyagszükséglet számos egyéb tényezőtől is múlik, például befolyásolja a fizikai aktivitás, az egészségi állapot, az életkor, a testmagasság, a testtömeg. Így a napi fogyasztáskor a vásárlók bonyolult számítgatásokra kényszerülnek.

Az élelmiszeripar szerint nem gyakorlatias a nők és a férfiak útmutatóit különválasztottan kezelni, ezért a „felnőtt” INBÉ-értékek a nők INBÉ-értékein alapulnak, ami egy ülő életmódra hajlamos nő esetében 2000 kilokalória (kcal).

Az INBÉ ellenzői szerint nem teljesen világos a fogyasztók számára, hogy sok vagy kevés a címkén található érték, sőt gyakorta azt gondolják, hogy a százalékos adatok egészségügyi ajánlást jelentenek, vagyis a szóban forgó összetevőből, ennyit kell fogyasztani egy nap.²¹

²¹ Kosár magazin 2009. október: Közlekedési lámpa vagy napi beviteli érték

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK**1. feladat**

Az alábbi képen látható élelmiszerek (bor, sajt, túró, zöldségek) melyik kémiai összetevőjét kell feltüntetni a címkén? Válaszát írja le a kijelölt helyre!

17. ábra. Vegyes élelmiszertál

2. feladat

Egy vásárló Önhöz fordul, mert nem tudja eldönteni, hogy friss gyümölcsöt, befőttet vagy aszalt gyümölcsöt vegyen-e. Mindegyiket nagyon szereti, de orvosa felhívta a figyelmét, hogy egészségesebben kellene táplálkoznia. Adjon tanácsot a vevőnek a választáshoz a termékek energiaértéke és biológiai értéke alapján!

3. feladat

Ragassza be vagy rajzolja le néhány kiválasztott élelmiszer tápérték-táblázatát a kijelölt helyre!

4. feladat

Nézzon körül gyakorlati munkahelyén vagy egy olyan élelmiszerboltban, ahol Ön gyakran vásárol, és írja le, hogy maradéktalanul betartják-e a tanult élelmiszer-higiéniái szabályokat! Ha nem, írja le, hogy mi lehet az oka a szabálytól való eltérésnek!

MEGOLDÁSOK

1. feladat

Bor: Alkoholtartalom (V/V%), (a cukortartalomra az édes, félédes, félszáraz és száraz kifejezések utalnak).

Sajt és túró: Zsírtartalom % (zsíros, félzsíros és zsírszegény, sovány kifejezéseket találhatunk ezeken a termékeken).

Zöldségek. Nem kell feltüntetni a kémiai összetételt.

2. feladat

Energiaérték: Az adott élelmiszer egységnyi mennyiségéből felszabadítható energia mennyisége (kcal vagy kJ) (zsiradékok, szénhidrátok).

Biológiai érték: Az élelmiszer legértékesebb anyagainak: vitaminok, ásványi anyagok, fehérjék, nélkülözhetetlen zsírsavak mennyisége.

A friss gyümölcs biológiai értéke a legnagyobb (a vitaminok nem károsodtak a hőkezeléstől) és az energiaértéke a legkisebb (a legkevesebb cukrot tartalmazza), ezért az a legegészségesebb.

Az élvezeti értéke mindhárom terméknek magas.

4. feladat

Lehetséges okok: A dolgozók képzetlensége, a vezetés és/vagy a dolgozók hanyagsága, kevés a munkaerő, a dolgozók túl vannak terelve, nincs pontosan meghatározva, hogy kinek mi a feladata stb.

EGYES VESZÉLYES TERMÉKCSOPORTOK BIZTONSÁGOSSÁGA

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

1. A gyermekek fokozott veszélynek kitett fogyasztói csoportnak számítanak. Gyűjtsön össze olyan veszélyforrásokat, amelyek ellen védeni kell a gyermekeket! Válaszát írja le a kijelölt helyre!

2. Keressen munkahelyén vagy otthonában műszaki cikkhez, szórakoztató elektronikai termékhez, mobiltelefonhoz stb. mellékelt használati kezelési útmutatót, és írjon ki belőlük veszély elkerülésére szolgáló tájékoztató mondatokat!

3. Keressen munkahelyén vagy otthonában háztartásvegyi termékeket, és tanulmányozza csomagolásukon látható veszélyjelképeket, veszély elkerülésére szolgáló tájékoztató mondatokat! Írjon néhány példát!

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

Minden termékcsoporthoz található olyan árukat, amelyek speciális veszélyeket hordoznak. Az Ön által választott szakképesítés szakáruismereti moduljának tanulásakor ezekkel részletesen meg fog ismerkedni.

Ebben a tananyagban az élelmiszerek után a gyermekek számára készült termékekkel, az ún. veszélyes árukkal, a villamos berendezésekkel és a dohánytermékek használatának veszélyeire figyelmeztető jelölésekkel foglalkozunk részletesebben.

A GYERMEKEK VÉDELME

A fogyasztóvédelemről szóló törvény külön alfejezetben fogalkozik „a gyermek- és fiatalkorúak védelmét szolgáló rendelkezések”-kel.

Eszerint:

Tilos tizennyolcadik életévét be nem töltött személy részére alkoholtartalmú italt, dohányterméket, szexuális terméket értékesíteni, illetve kiszolgálni!

Ennek az előírásnak a célja a gyermekek és a fiatalkorúak testi és lelki egészségének megőrzése.

Ezt nagyon fontos tudnia és betartania minden forgalmazónak.

A fogyasztóvédelmi hatóságok ennek a szabálynak a betartását is ellenőrzik, megszegéséért bírságot szabnak ki.

Ha az eladónak kétsége merül fel a vásárló életkorával kapcsolatban, akkor fel kell kérni az életkorának igazolására. Ezt igazolvány bemutatásával lehet igazolni. **Az életkor megfelelő igazolásának hiányában a termék értékesítését, illetve kiszolgálását meg kell tagadni!**

Az 1. fejezetben utaltunk arra is, hogy egy termék biztonságosságának megítélésekor szempontnak számít, hogy a **termék használatának milyen hatása van a fokozott veszélynek kitett – különösen a gyermek- és az időskorú – fogyasztókra.**

A gyermekek számára készített termékek esetén nagyon szigorúan vizsgálják, hogy nem jelent-e veszélyt a használatuk.

Egy jó kereskedő ismeri a lehetséges a veszélyeket, és vásárláskor felhívja rájuk a vásárló felnőttek figyelmét.

Példa: Ha valaki görkorcsolyát vásárol, az eladó hívja fel a vevő figyelmét arra, hogy védőfelszerelést is vegyen hozzá, vagy gyermekbútornál ajánlhat sarokvédő eszközt stb.

A gyermekek számára készített termékek esetén a szabványok betartása kötelező a legtöbb termékcsoporthoz. A megfelelést az ismert CE jelöléssel kell a gyártónak tanúsítania.

A gyermekjátékok

A gyermekjátékok biztonsági előírásairól külön jogszabály rendelkezik.²²

A rendelet szerint gyermekjátékszer minden olyan termék, amelyet egyértelműen játék céljára terveztek és gyártottak 14 évnél fiatalabb gyermekek számára.

A játék akkor forgalmazható, ha az a rendeltetésszerű és a gyermekek szokásos viselkedését figyelembe vevő, előrelátható használata során a használók vagy más személyek biztonságát és egészségét nem veszélyezteti, és megfelel a biztonságossági követelményeknek.

A rendelet felsorolja azokat a figyelmeztetéseket és használati utasításokat, amelyeket az ott meghatározott játékok esetében alkalmazni kell, és amelyeket a forgalmazáskor magyar nyelven meg kell adni.

Ha a Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság megállapítja, hogy olyan játékon helyezték el a megfelelőségi jelölést, amely veszélyezteti a játék használója vagy más személy biztonságát, illetve egészségét, intézkedik a termék forgalomból való kivonásáról, illetve megtiltja vagy korlátozza annak forgalmazását

Veszélyre utaló tájékoztatások és használati utasítások játékok esetén

Azt a játékot, amely a 3 éves kor alatti gyermek számára veszélyes lehet, figyelmeztető felirattal kell ellátni, például:

„Nem alkalmas 3 éves kor alatti gyermek részére” vagy

„Nem megfelelő 3 évesnél fiatalabb gyermek számára” vagy

„Csak 3 éves kor felett használható” kiegészítve egy rövid utalással azokra a veszélyekre – és ennek a használati utasításban is szerepelnie kell –, amelyek indokolják a korlátozást.

Ez az előírás nem vonatkozik az olyan játéokra, amely nyilvánvalóan nem alkalmas 3 éves kor alatti gyermek számára.

A különböző típusú játékok speciális veszélyforrásokat jelenthetnek, ezért külön szabályokat kell betartani esetükben.

Funkcionális játék (az a játék, amely – általában kicsinyített modellként – ugyanazokat a funkciókat teljesíti, mint a felnőttek számára gyártott eredeti készülékek vagy berendezések.)

A funkcionális játékot vagy csomagolását el kell látni a következő felirattal: „Figyelem! Csak felnőttek felügyelete mellett használható!”

²² 24/1998. (IV. 29.) IKIM–NM együttes rendelet a gyermekjátékszerek biztonságossági követelményeiről, vizsgálatáról és tanúsításáról

Ezenfelül a játékhoz használati utasítást kell mellékelni, amely a működtetési utasításokat és a biztonságossági feltételeket egyaránt tartalmazza, azzal a figyelmeztetéssel, hogy a védőintézkedések elmulasztása a használóra nézve milyen veszéllyel jár.

A veszélyes anyagokat vagy készítményeket tartalmazó játék esetében (pl. kémiai kísérletező készlet) a használati utasítás figyelmeztessen az ezen anyagok veszélyes tulajdonságára, és jelölje meg a felhasználó által teendő szükséges védőintézkedéseket. Meg kell adni azt is, hogy milyen elsősegélyt kell nyújtani a játék használatából származó súlyos baleset esetén. A kémiai kísérletező készlet csomagolásán a következő szöveget is fel kell tüntetni:

„Figyelem! Csak ... éven felüli gyermekek számára. Felnőtt személy felügyelete mellett használható!” (Az életkori korlátozást a gyártó határozza meg.)

Görkorcsolya és gördeszka gyermekek számára

Ha ezeket termékeket játékként árusítják, a következő figyelmeztetést kell rajtuk elhelyezni:

„Figyelem: védőfelszereléssel használendő!”

Ezen túlmenően a használati utasításban a figyelmet fel kell hívni arra, hogy a játékot óvatosan kell használni, mivel az nagy ügyességet igényel, hogy így elkerülhető legyen az elesés vagy összeütközés, ami a használó vagy harmadik személy sérülését okozhatja. Az ajánlott védőfelszerelésre (sisak, kesztyű, térdvédő, könyökvédő stb.) nézve is útmutatást kell adni.

Vízben való használatra szánt játékok

Fel kell tüntetni a következő feliratot:

„Figyelem! Csak sekély vízben és felügyelet mellett szabad használni!”

Állyványra szerelt csúszda, felfüggesztett hinta és gyűrű, trapéz, kötél és más hasonló játék

Az ilyen játékhoz olyan használati utasítást kell mellékelni, amely felhívja a figyelmet a fő részek szükséges rendszeres ellenőrzésére és karbantartására (felfüggesztés, rögzítés, kikötés a talajhoz stb.), és rámutat arra, hogy ha ezeket az ellenőrzéseket elmulasztják, akkor fennáll a billenési vagy a felborulás veszélye.

Utasításokat kell adni a játék helyes, szakszerű felszerelésére, valamint utalást azokra az alkatrészekre, amelyek helytelen összeszerelés esetén veszélyt jelenthetnek.

A gyermekbútorok

A felnőttek számára készített bútorokkal ellentétben kötelező a szabványok betartása, és a megfelelés CE jellel történő tanúsítása a gyermekbútorok esetén.

Nagyon fontos, hogy a bútorok védjék a gyermeket a leeséstől (pl. pelenkázóasztal vagy emeletes ágy), a kieséstől (pl. etetőszék).

18. ábra. Biztonsági övvel is ellátott műanyag etetőszék

A legkisebb gyermekek rácsos ágyánál szigorúan szabályozzák a rácsok távolságát, miután a világon már több gyermek halálát okozta fulladásos baleset. A magyar szabvány a rács távolságot 60–70 mm között engedi meg. Ezen nem fér át a gyerek feje. A korlát magassága is szabályozott: alsó állásban 300 mm, felső állásban 600 mm.

19. ábra. Rácsos gyermekágy²³

A kisgyermek bútorai nem tartalmazhatnak olyan anyagot, amely a nyállal oldódva veszélyes lehet.

20. ábra. Emeletes ágy létrával²⁴

²³ www.ikea.hu

²⁴ www.matracfutár.hu

A gyermekek szeretnek a bútorokra felmászni (pl. polcok), azokon ugrálni (pl. ágyak), ezért nagyon stabilnak, mechanikailag ellenállónak kell lenniük. Nagyon praktikusak a lekerített élek, szélek, sarkok, amelyek védik a gyermeket a súlyosabb ütéses balesetektől. Az üveg felhasználását a gyermekbútoroknál nem engedélyezik.

Gyermekruházat

Nagyon fontos a gyermekruházat esetén, hogy ne tartalmazzanak olyan gombokat, díszítőelemeket, flittereket, amelyek kis erőhatásra leválhatnak a ruháról, ezért a gyermek fulladását okozhatják. Nem alkalmazható olyan hosszú összehúzószinór, amely a gyerek nyakára tekeredve megfojthatja őt. Ilyen esetekben a hatóságok betiltják a termék forgalmazását.

A ruházati termék előállításához sem lehet olyan anyagot felhasználni, amely nyállal oldódva egészségkárosodást okoz. A bőrrel érintkezve az izzadság hatására nem kerülhet a gyerek szervezetébe káros anyag.

A gyermek lábbeliknél alapvető szabály, hogy az nem akadályozhatja a láb fejlődését. Nem szabad túl kemény anyagokat használni gyártásukhoz (pl. merev járótalp).

Gyermekápolási szerek

A csecsemők és a kisgyermekek bőre különbözik a felnőttekétől. Érzékenyebb, vékonyabb, nem alakultak még ki a védőrétegek (ún. savköpeny és zsírköpeny), ezért kevésbé ellenálló a fertőzéseknek. A babaápolási termékek csak nagy tisztaságú, kozmetikai szempontból kifogástalan alapanyagokból, hatóanyagokból készülnek. Kiemelt figyelmet kell fordítani a gyártóknak arra, hogy allergiát okozó anyagokat ne használjanak, bár ezt külön rendelet nem írja elő.

Az Európai Unió eddig 26 anyagot nevezett meg, amelyek hivatalosan allergizáló hatásúak. Legtöbbször az illatanyagok váltanak ki allergiát. A babák (szülei) számára érdemes illatanyagot nem tartalmazó szereket ajánlani.

Sajnos a fogyasztóvédelmi tesztelés alkalmával találtak olyan nagyon ismert babaápolási terméket, amely hat olyan anyagot is tartalmazott, amely szerepel az allergizáló anyagok listáján (kék pettyes baba lanolinos tusfürdő és folyékony szappan)!²⁵

A VESZÉLYES ÁRUK

A különböző termékek számos hatásuk alapján jelenthetnek veszélyforrást.

1. Fizikai veszélyek:

- éles szélek (pl. kés),

²⁵ Kosár magazin, 2009. augusztus: Szabó Tamásné: Gyerekeink bőrére megy?!

- mozgó alkatrészek (pl. gépek),
- elektromos áram (pl. árammal működő készülékek esetén az áramütés veszélye),
- nagy hanghatás (pl. hangos gépek, fülhallgatók),
- erős fény, vibráló fény (pl. fénycsövek),
- fulladás veszélye (pl. csomagolóanyagok, kis tárgyak),
- mechanikai hatások (pl. ütés, ütközés stb.),
- egyéb hatások.

2. Kémiai veszélyek

- Vegyi anyagokat tartalmazó termékek: pl. háztartásvegyi termékek.

3. Biológiai veszélyek

- Mikróbákat tartalmazó termékek: pl. kórokozókat tartalmazó élelmiszerek.

4. Pszichés, idegrendszeri veszélyek

- villódzó fények egyes érzékeny egyéneknél rohamot válthatnak ki (pl. számítógépes játékok),
- gyermekek esetében nem az életkoruknak megfelelő (számítógépes) játékok használata, filmek nézése károsodást okozhat.

Klasszikus értelemben **veszélyes áruknak a kémiai veszélyt jelentő árukat értjük.**

Számos termék van forgalomban, amely egy vagy több olyan kémiai összetevőt tartalmaz, amely ártalmat jelenthet az emberi egészségre, a környezetünkre.

Felmerül a kérdés, hogy miért használunk ilyen termékeket, miért engedik ezeket forgalmazni.

Sajnos vannak olyan emberi igények, amelyeket csak valamilyen vegyi anyag- (hatóanyag)-tartalommal rendelkező termékkel lehet kielégíteni.

Példa: Ha takarítunk, mosogatunk, mosunk, mosakodunk, szépítkezünk, lakást festünk, építkezünk stb., mind-mind olyan árukat használunk, amelyekben a kívánt hatást kémiai anyagokkal érik el.

Ma már elképzelhetetlennek tűnik az élet a kémiai anyagokat tartalmazó termékek nélkül még akkor is, ha emiatt számos veszélynek vagyunk kitéve. A gyógyszereket is fogyasztjuk annak ellenére, hogy mellékhatásaik is lehetnek.

Azt viszont minden fogyasztó elvárja, hogy tájékoztassák őt a várható veszélyekről. A kereskedőnek ismernie kell a veszélyjelzéseket, hogy be tudja tartani a tárolás, kezelés szabályait, és tájékoztatni tudja az érdeklődő fogyasztót.

A veszélyes áruk fogalma

Az olyan anyagokat tartalmazó árukat, amelyek az emberek, az állatok egészségére, a természeti környezetre, az anyagi javakra ártalmas hatást gyakorolnak, veszélyes áruknak nevezzük.

Külön jogszabály foglalkozik a veszélyes anyagokkal.²⁶

A törvény szerint a veszélyes anyagok a következő tulajdonságok közül eggyel vagy többel rendelkeznek:

a) Tűz- és robbanásveszélyesség szerint:

- Robbanóanyagok: Olyan anyagok, amelyek gyors gázfejlődéssel járó hőtermelő reakcióra képesek, és amelyek nyomásra vagy hőre felrobbannak (pl. tűzijátékok, pirotechnikai készítmények, petárdák stb.).

Veszélyességük miatt a többségüket csak szakemberek használhatják.

Jelölésük: E

21. ábra. Robbanásveszélyes anyag jelképe

- Oxidáló anyagok: Olyan anyagok, amelyek más, elsősorban gyúlékony anyagokkal érintkezve erősen hőtermelő reakciót adnak (pl. hidrogén-peroxid, amellyel a hajszőkítést végzik).

Jelölésük: O

²⁶ Kémiai biztonságról szóló 2000. évi XXV. Törvény (Kbtv.) és 44/2000. (XII. 27.) EüM rendelet a veszélyes anyagokkal és a veszélyes készítményekkel kapcsolatos egyes eljárások, illetve tevékenységek részletes szabályairól

22. ábra. Égést tápláló, oxidáló anyag jelképe

Fokozottan tűzveszélyes anyagok: Olyan folyékony anyagok és gázok, amelyek a környezeti hőmérsékleten és nyomáson a levegővel érintkezve gyúlékonyak (pl. motorbenzín).

Nagyon gyakoriak a háztartásvegyi készítmények között a desodorok esetén, amelyekben a hatóanyagot gyúlékony hajtógáz, pl. propán-bután gáz hajtja ki a palackból. Gyakoriak a grillgyújtóknál, a hígítóknál.

Jelölésük: F+

23. ábra. Rendkívül gyúlékony anyag jelképe

Tűzveszélyes anyagok: Olyan anyagok, amelyek levegőn, normális hőmérsékleten öngyulladásra képesek, gyújtóforrás rövid ideig tartó behatására könnyen meggyulladnak (pl. a grillgyújtók, szélvédőmosók).

Jelölésük: F

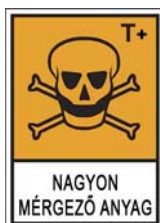

24. ábra. Könnyen gyulladó anyag jelképe

b) Mérgező (toxikológiai) tulajdonság alapján:

Nagyon mérgező anyagok: Olyan anyagok és készítmények, amelyek belégzésük, lenyelésük vagy a bőrön át történő felszívódásuk esetén igen kis mennyiségben halált vagy heveny, illetve idült egészségkárosodást okoznak (pl. metanol, amelyet oldószerként használnak, HCN (hidrogén-cianid), benzol stb.)

Jelölésük: T+

25. ábra. Nagyon mérgező anyag jelképe

- Mérgező anyagok: Olyan anyagok, amelyek belégzésük, lenyelésük vagy a bőrön át történő felszívódásuk esetén kis mennyiségben halált vagy heveny, illetve idült egészségkárosodást okoznak.

Jelölésük: T

26. ábra. Mérgező anyag jelképe

- Ártalmas anyagok: Olyan anyagok, amelyek a belégzésük, lenyelésük vagy a bőrön át történő felszívódásuk esetén halált vagy heveny, illetve idült egészségkárosodást okozhatnak, és nem sorolhatók a nagyon mérgező és a mérgező veszélyességi osztályba.

Jelölésük: Xn

27. ábra. Ártalmas anyag jelképe

Látható, hogy a nagyon mérgező, mérgező és ártalmas besorolás attól függ, hogy mekkora mennyisége okoz halált vagy egészségkárosodást. A termékekben még használható határértékeket a jogszabályok nagy „ráhagyással” állapítják meg.

MUNKANYELVI

Maró (korrozív) anyagok: olyan anyagok, amelyek élő szövettel érintkezve azok elhalását okozzák (pl. savak: háztartási sósav, autóakkumulátorban a kénsav, lúgok: marónátron. Gyakoriak a lefolyótisztítók, duguláselhárítók, a grilltisztítószer között.)

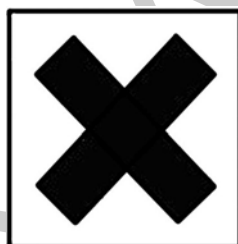
Jelölésük: C

28. ábra. Maró anyag jelképe

Irritáló vagy izgató anyagok: Olyan anyagok, amelyek a bőrrel, szemmel vagy a nyálkahártyával való pillanatszerű, hosszan tartó vagy ismételt érintkezésük esetén gyulladást okoznak (pl. gyakoriak a fertőtlenítőszer, vízkőoldók között).

Jelölésük: Xi

29. ábra. Irritáló anyagok jelképe

Túlérzékenységet okozó (allergizáló, szenzibilizáló) anyagok: Olyan anyagok, melyek ismételt belégzésüket, illetőleg a bőrön vagy a nyálkahártyán történő ismételt felszívódásukat követően túlérzékenységet okoznak. A túlérzékenység gyulladásszerű (bőr, nyálkahártya, kötőhártya), fulladásos reakcióban (tüdő) vagy a keringés összeomlásának formájában jelenhet meg (pl. nagyon gyakori a hajfésékek, hajszínezők, az illatanyagokat tartalmazó termékeknél).

Jelölésük: Xi

- Karcinogén anyagok: Olyan anyagok, amelyek a szervezetbe jutva daganatot okoznak, vagy előfordulásának gyakoriságát megnövelik.

Jelölésük: Mérges T

- mutagén anyagok: Olyan anyagok, amelyek a szervezetbe jutva genetikai károsodást okoznak vagy megnövelik a genetikai károsodások gyakoriságát.

Jelölésük: Mérges T

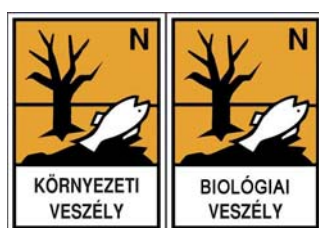
- Reprodukciót és az utódok fejlődését károsító anyagok: Olyan anyagok, amelyek a szervezetbe jutva megzavarják, általában gátolják a reprodukciót, illetve az utódokban károsodást okoznak.

Jelölésük: Mérgező T

c) Környezetkárosító (ökotoxikológiai) tulajdonságai alapján:

Környezetre veszélyes anyagok: Olyan anyagok, amelyek a környezetbe jutva a környezet egy vagy több elemét károsítják, illetve a környezet állapotát megváltoztatják (pl. nagyon gyakori a permetezőszereknél.)

Jelölés: N

30. ábra. A környezetre veszélyes anyagok jelképe

Veszélyes termékek csomagolása²⁷

Veszélyes anyag vagy készítmény csomagolása nem hasonlíthat élelmiszer, kozmetikai termék, gyógyszer vagy takarmány csomagolására, azért, hogy gyermek vagy figyelmetlen felnőtt azokkal ne tudja összetéveszteni. Fontos, hogy ne keltse fel a gyermekek figyelmét. Általában olyan zárás szükséges, amely jelzi a csomagolás felbontását.

A legveszélyesebb csoportokba (nagyon mérgező, mérgező és maró) sorolt anyagok fogyasztói csomagolásait „gyermekbiztos” kivételben kell készíteni!²⁸

A gyermekbiztossági kritérium lényege, hogy 42 és 51 hónap közötti korú gyermekek legalább 85%-a, 5 perc alatt a nyitási mód bemutatása nélkül ne legyen képes a csomagolás kinyitására, illetve tartalmához való hozzáférésre. A gyermekek aktivitása eközben nem korlátozható, a csomagolást haraphatják, földhöz vágthatják, taposhatnak rajta, tehát modellezhetik a valóságot. Ezért nem elegendő a jó zárás, hanem szükséges, hogy a teljes csomagolás gyermekbiztos legyen.

²⁷ 2000. évi XXV. Tv a kémiai biztonságról, illetve ennek végrehajtási rendelete (44/2000 EüM rendelet.)

²⁸ 8/1998 (II. 4.) IKIM rendelet egyes veszélyes anyagok csomagolásának gyermekek számára biztonságos zárással és tapintással érzékelhető, veszélyre utaló jelképpel ellátásáról

Ugyanakkor követelmény, hogy 18 és 65 év közötti felnőttek (a csoport legalább 70%-a nő, 20%-a 61 és 65 év közötti legyen) legalább 90%-a képes legyen a nyitási mód bemutatása nélkül – a csomagolás kinyitására és visszazárására.²⁹

(A gyermekbiztos zár kinyitása csak egyszerre kétirányú mozdulat, nyomás és csavarás elvégzése esetén lehetséges, amelyre egy kisgyerek nem képes!)

Külön jogszabály rendelkezik az aerosolos termékek csomagolásáról, mert ezek a túlnyomás miatt kiemelkedően veszélyesek. „Fordított epszilon” jel „3”-jel feltüntetésével kell bizonyítani, hogy megfelel az előírásoknak az aerosolos csomagolás. Ezenkívül kötelező elhelyezni a veszélyre utaló mondatokat! (A készülékben túlnyomás uralkodik! Tilos nyílt láng használata! Gyermek kezébe nem kerülhet! stb.)

A vakokat és gyengén látókat segíti a veszélyes anyagokat vagy készítményeket tartalmazó csomagolások felismerésében a tapintással érzékelhető veszélyjelzés. A nagyon mérgező, mérgező, maró, ártalmas, rendkívüli gyúlékony, könnyen gyulladó és rákkeltő besorolású anyagok csomagolásán a gazdasági miniszter rendelete szerint a csomagolás felszínéből kiemelkedő, egyenlő oldalú háromszög alakú jelnek kell lennie.

R- és S-mondatok a vegyi árukon

A veszélyes termékeken kötelező tájékoztató mondatokat feltüntetni.

A veszélyekre az angol „risk” (jelentése: kockázat) szó után ún. **R-mondatokkal** kell felhívni a figyelmet.

A biztonsággal kapcsolatos **S-mondatok** az angol „safety” (széfti, jelentése: biztonság) szó után „S” betűvel kezdődnek.

A mondatoknak betű és számjelzése is van.

Példa:

R 12 Fokozottan tűzveszélyes
R 20 Belélegezve veszélyes
R 21 Bőrrel érintkezve ártalmas
R 22 Lenyelve ártalmas

S 2 Gyermek kezébe nem kerülhet
S 3 Hűvös helyen tartandó
S 20 Használat közben enni, inni nem szabad
S 21 Használat közben tilos a dohányzás (lásd aerosolok!)

²⁹ MSZ EN 28317 szabvány, Gyermekbiztos, visszazárható csomagolások követelményei és vizsgálata

Egyes különös veszélyt hordozó termékek esetén meghatározott mondatok alkalmazása kötelező.

Ilyenek például a következők:

Ólmot tartalmazó készítmények: Festékek és lakkok esetében a csomagoláson fel kell tüntetni a következőket: „Ólmot tartalmaz”.

Ne használjuk olyan tárgyakon, amelyeket gyermekek szájukba vehetnek.

Cianoakrilátot tartalmazó készítmények: A cianoakrilát-alapú ragasztók közvetlen csomagolásán található címkén az alábbiakat kell feltüntetni:

„Cianoakrilát. Veszélyes Néhány másodperc alatt ragasztó hatást fejt ki a bőrön és a szemem. Gyermekektől elzárva tartandó!”

Lakossági forgalomban értékesített, aktív klórt tartalmazó készítmények

Az 1%-nál több aktív klórt tartalmazó készítmények csomagolásán található címkén fel kell tüntetni a következőket: „Figyelem! Ne használjuk más termékekkel együtt. Veszélyes gázok szabadulhatnak fel. (Sósavtartalmú szerekkel együtt veszélyes klórgázfejlődés következik be.)”

Végül tanulságos elolvasni egy tartós hajszínezőn található hosszas figyelmeztető kötelező használati utasításokat:

***FONTOS!** A hajfestés allergiás reakciót válthat ki, amely egyes esetekben súlyos lehet.*

Ne használja a terméket, ha bármilyen másik hajfesték váltott már ki allergiát, és ha fejbőre sérült, irritált, érzékeny.

***FEKETE HENNA TETOVÁLÁS:** ha életében valaha, akár csak egyszer is tetoválták fekete hennával, nagyon valószínű, hogy allergiássá vált. Ne használja ezt a terméket anélkül, hogy a termék minden használata előtt 48 órával elvégezné a bőrallergia próbát.*

Színélőhívó oxidálószeret tartalmaz. A hajfesték rezorcint tartalmaz és többféle diamintoluolt. A termék ne kerüljön szembe, ne használja szempillafestésre, mert vakságot okozhat. Ha szembe jut, azonnal öblítse ki bő vízzel. Gyermekektől elzárva tartandó! Ne használja gyermekre! Stb., stb.

AZ ELEKTROMOS BERENDEZÉSEK VESZÉLYEI

Az elektromos árammal működő termékek a legveszélyesebb áruk közé tartoznak. A vásárlói panaszok nagy része ezekkel kapcsolatban merül fel. A hatóságok kiemelt figyelmet fordítanak ezek vizsgálatára, forgalmazásuk ellenőrzésére. Tilos ilyen termékeket piacon, utcán árusítani. Veszélyességük áramütéskor és tűzveszély esetén jelentkezik elsősorban. A Nemezeti Fogyasztóvédelmi Hatóság honlapján feltüntetett betiltott termékeknél is ezt a két tényezőt jelölték meg leggyakrabban a forgalomból való kivonás okaként.

Elektromos berendezésnek számít minden, 50 és 1000 V tartományba eső berendezés. A lakosság által használt berendezések többsége hálózati árammal, azaz 230 V feszültséggel működik.

Az EU-tagállamok megállapodtak,³⁰ hogy minden megfelelő intézkedést megtesznek annak biztosítása érdekében, hogy **elektromos berendezést csak akkor hozzanak forgalomba, ha az nem veszélyezteti személyek, háziállatok biztonságát vagy a vagyonbiztonságot, amennyiben megfelelően telepítik, tartják karban és rendeltetésszerűen használják azokat.**

A villamossági terméket az Európai Unióban történő forgalomba hozatal előtt el kell látni a **CE megfelelőségi jelöléssel**. Ez a megjelölés azt jelenti, hogy a megfelelőség-értékelési eljárást elvégezték, és a termék megfelel a rendelet előírásainak.³¹

Az alapvető biztonságtechnikai követelmények

A rendelet kimondja, **hogy azokat a legfontosabb jellemzőket, amelyeknek az ismeretétől és a figyelembevételétől a rendeltetésszerű és veszélytelen használat függ, a villamossági termékeken vagy a hozzájuk mellékelt útmutatóban kell megadni.**

A villamossági termékeket és alkatrészeit úgy kell kialakítani, hogy azok biztonságosan és szabályszerűen összeszerelhetők vagy csatlakoztathatók legyenek.

Úgy kell tervezni és gyártani, hogy rendeltetésszerű használat és szabályos karbantartás esetén a veszélyekkel szembeni védelem biztosított legyen. Az embereket és a háziállatokat megfelelően védjük sérülés veszélyétől vagy más károsodástól.

Példa veszélyre figyelmeztető mondatokra, biztonsági intézkedésekre:

FIGYELEM! ÁRAMÜTÉSVESZÉLY! NE NYISSA KI!

- Ne tegye ki a készüléket nedvességnek vagy hónek. Ne helyezzen vizet tartalmazó tárgyat (pl. váza) a készülékre.
- Vihar és/vagy villámlás előtt húzza ki a készüléket a konnektorból.
- Ne nyissa ki a készülék védőlemezét. Hiba esetén hívjon szakembert.
- Biztosítsa a készülék jó szellőzését! Legalább 10 cm-re tegye minden más berendezéstől!

Lézertermékek esetén (CD-, DVD- lejátszók):

- Kerülje a kapcsolatot a lézersugárral! NE NÉZZEN BELE A LÉZERSUGÁRBA!

³⁰ A meghatározott feszültséghatáron belüli használatra tervezett villamossági berendezésekre vonatkozó tagállami jogszabályok összehangolásáról (73/23/EGK)

³¹ 79/1997. (XII. 31.) IKIM rendelet az egyes villamossági termékek biztonsági követelményeiről és az azoknak való megfelelőség értékeléséről

A DOHÁNYTERMÉKEK VESZÉLYEIRE FIGYELMEZTETŐ FELIRATOK

A fejezet végén egy olyan termékcsoporthoz említünk meg, amelyet sajnos a magyar lakosság aggasztóan nagy százaléka fogyaszt annak ellenére, hogy köztudott a negatív hatása.

Több jogszabály is foglalkozik a fogyasztók, illetve a nemdohányzók védelmével.³²

A dohánytermékek forgalmazására – veszélyességük miatt – külön szabályok vonatkoznak.

Dohánytermék nem árusítható közoktatási intézményben, szociális intézményben, gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézményben, valamint egészségügyi intézményben. Dohánytermék árumintaként nem forgalmazható.

Dohánytermék az egyéb termékektől elkülönítve, önálló polcon vagy az üzlethelyiség erre a célra elkülönített részén, vagy kizárólag dohánytermékek forgalmazására szolgáló önálló üzlethelyiségben hozható kereskedelmi forgalomba.

A rendelkezések betartását a fogyasztóvédelmi hatóság rendszeresen ellenőrzi.

Cigaretta forgalomba hozni csak abban az esetben lehet, ha a fogyasztói csomagolás felirata – szembeutóan, kontrasztos háttérben, jól olvashatóan, tartósan, magyar nyelven – tartalmazza egyik főoldalán, az oldal legalább 30%-át kitevő felületen:

A dohányzás súlyosan károsítja az Ön és a környezetében élők egészségét! figyelmeztetést, vagy

„A dohányzás halált okozhat!” figyelmeztetést.

A másik főoldalán, az oldal legalább 40%-át kitevő felületen **szabadon megválasztható egészségvédő figyelmeztető feliratot:**

1. A dohányosok korábban halnak.
2. A dohányzás elzárja az artériákat, szívrohamot és agyvérzést okoz.
3. A dohányzás halálos tüdőrákot okoz.
4. A terhes nők dohányzása károsítja a magzat egészségét.
5. Védje a gyermekeket: ne tegye ki őket a dohányfüst belélegzése veszélyének.
6. Az orvosok és a gyógyszerészek segíthetnek a leszokásban.
7. A dohányzásról nagyon nehéz leszokni, ezért ne szokjon rá.
8. A dohányzás abbahagyása csökkenti a halálos szív- és tüdőbetegségek kockázatát.
9. A dohányzás lassú és fájdalmas halálhoz vezet.
10. Kérjen segítséget a leszokáshoz (telefon/levélcím/Internet-cím) kérdezze meg háziorvosát/gyógyszerészét.

³² 1999. évi XLII. Törvény a nemdohányzók védelméről és a dohánytermékek fogyasztásának, forgalmazásának egyes szabályairól, 102/2005. (X. 31.) FVM rendelet a dohánytermékek gyártásáról, forgalmazásáról és ellenőrzéséről

11. A dohányzás lassíthatja a vér áramlását, és impotenciát okozhat.
12. A dohányzás öregíti a bőrt.
13. A dohányzás károsítja a spermákat és gyengíti a megtermékenyítő képességet.
14. A füst benzolt, nitrozamint, formaldehidet és hidrogén-cianidot tartalmaz.

A csomagolás egyik keskenyebb oldalán, az oldal legalább 10%-át kitevő felületen, a cigaretta-főfüst egységnyi mennyiségében lévő **kátrány- és nikotin-, valamint szén-monoxid-tartalom számszerű értékét.**

Az egészségvédő figyelmeztetés valamelyikét a dohányterméket árusító üzlethelyiségben, illetve mozgó árusító hely kiszolgáló terében is el kell helyezni!

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

1. Az alábbiakban a Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság honlapján³³ a gyermekjátékok veszélyességéről olvasható ismertető egy részét láthatja. Tanulmányozza figyelmesen, majd válaszoljon írásban a feltett kérdésekre!

Veszélyek és kockázatok

A jogszabályban és a szabványokban leírt biztonságossági előírások közül az alábbiakban azokat soroljuk fel, amelyek minden játékra vonatkoznak.

*A játék **tiszta új anyagból készüljön.** Hulladékanyag játékkészítéshez nem használható fel.*

31. ábra. Felfújható gyermekjátékok

A játék felülete mindenkor a legegyszerűbb módon, például nedves szivaccsal legyen tisztítható a fertőzés elkerülése miatt. A játékokat úgy kell gyártani, hogy a tisztíthatósági és higiéniai követelmények teljesüljenek.

³³ www.nfh.hu/termekbiztonsag/gyermekjatekok

A játék és részei **megfelelő mechanikai szilárdságú** legyen, anélkül használható, hogy eltörne vagy deformálódna. Ha a játék eltörik, kis darabok válhatnak le róla. Az éles, törött felület felsértheti a gyermek kezét, vagy kisgyermek szájába kerülve fulladást okozhatnak.

A játék **csomagolóanyaga** nem jelenthet fulladási vagy megfojtási veszélyt. A hajlékony fólia – csomagolóanyagként vagy a játék részeként – nem lehet olyan vékony és olyan méretű, hogy az a gyermek arcára tapadhasson, ezzel fulladásveszélyt idézve elő. Az előírtnál vékonyabb és nagyobb méretű fóliát perforálni kell. A csomagolóanyag nem a játék része, erről informálni kell a vevőt.

A játéknak nem lehet **éles éle, hegyes végződése és olyan felületi hibája**, érdekessége, sorjája, amely vágott, szúrt vagy horzsolásos sebeket okozhat.

Hozzáférhető **üveget** játékokhoz nem szabad felhasználni, kivéve a tömör üveggolyót, az üvegszemet, üvegégőket és optikai játékokat.

A játék **nem tartalmazhat robbanásveszélyes, egészségkárosító és radioaktív anyagot**.

A játékok előállításakor **nem szabad felhasználni könnyen gyulladó anyagokat**.

Veszélyek és kockázatok 3 év alatti gyermekek számára készített játékoknál.

A **csörgők nyele** nem lehet olyan hosszú, hogy azt a baba a torkára le tudja nyomni, a nyél hányingert kelthet, amely hányáshoz és fulladásveszélyhez vezethet.

A bölcsőben, kiságyban és a babakocsiban **kifeszített csörgők** zörgő elemeket tartalmazó részei általában gumiszalagra vagy rugalmas zsinórra vannak fűzve. A zsinór meghatározott terhelés hatására 40%-nál nagyobb mértékben nem nyúlhat meg.

A kisgyermek számára készített játékoknak **nyálállóknak** kell lenniük. A szájba vett játék színezőanyaga nem oldódhat ki a nyálba, illetve nyállal nem dörzsölhető le a színezék. A nyállal a kisgyermek szervezetébe kerülhet a színezék, amely egészség károsító hatású lehet.

A 3 év alatti korosztály számára szánt játékok **nem lehetnek olyan kis méretűek**, vagy nem tartalmazhatnak olyan hozzáférhető kis alkatrészeket, amelyeket a csecsemő lenyelhet vagy belélegezhet, ez fulladást okozhat.

3 év alatti gyermeket csak olyan **hintába** szabad ültetni, amelynek háttámlája és biztonsági berendezése van, hogy ki ne essen belőle. A hintának megfelelő szilárdságúnak kell lennie. A magyar nyelvű használati-kezelési útmutatóban meg kell adni a felszerelés és biztonságos használat módját, a karbantartásra vonatkozó utasításokat. 3 év alatti gyermeket sosem szabad felügyelet nélkül hagyni a hintában!

A legkisebbeknek ajánlott **pedál nélküli, műanyag fröccsöntött két- vagy négykerekű motorok, kis autók** és a nagyobbaknak gyártott háromkerekű játékkerékpárok megfelelő szilárdsággal és stabilitással rendelkezzenek. Használat közben nem billenhetnek fel. A kisgyerekeket hozzá kell szoktatni ahhoz, hogy meg tudják tartani egyensúlyukat a mozgó „járművön”, mert annak ellenére, hogy a játék nem borul fel menet közben, leeshetnek róla a gyerekek. Meg kell őket tanítani, hogyan fékezzék le lábukkal a járgányt. Sok baleset származik abból, hogy a kisgyermek nem tudja megállítani időben a „motorját”, nekimegy valaminek és baleset szenved.

Az **akkumulátoros autók, motorok** kapcsolóval működtethetők, amelynek elengedése esetén automatikusan le kell állnia a hajtásnak anélkül, hogy a jármű felbillenjen. Fékberendezéssel kell ellátni a villamos meghajtású játékokat. A beépített egyenáramú motor áram ellátását 6 V-os vagy 2x6 V-os újratölthető akkumulátor biztosítja, amelynek feltöltését csak felnőtt végezheti! A szülőnek kell a gyermeket megtanítani az elektromos járművek használatára, de ennek elsajátítása után is indokolt a szülői felügyelet. A villamos hajtású, ráülhető játékok legnagyobb sebessége 8 km/óra lehet.

A **léggömbök** latexből vagy műanyagból készülnek. A műanyag léggömbök általában olyan erősek, hogy nem lehet széttépni azokat. A latex léggömbök – ezek kaphatók a legtöbb boltban – viszont könnyen szakadnak és durrannak szét. A latex fel nem fújtt léggömbök vagy a léggömb darabjai fulladási, fojtási veszélyt jelenthetnek a 8 év alatti gyermekek számára. Használatkor felnőtt felügyeletére szükség van. A kidurrant léggömböt haladéktalanul el kell távolítani. A fel nem fújtt léggömböket a gyermekektől távol kell tartani. Minderről a vevőt tájékoztatni szükséges.

A kertben felállított **mászókaállványok** mászórúdjaiknak olyan távolságban kell elhelyezkedniük, ahová a gyermek feje nem tud beszorulni. A mászóka nem billenhet fel, kellő stabilitással kell rendelkeznie. Fel kell hívni a felhasználó figyelmét a legfontosabb szerkezeti elemek rendszeres ellenőrzésére és karbantartására.

Kilövős játék lövedéke vagy gömbölyű, vagy tapadókorongos, vagy gömbölyített végű legyen. A fegyver mozgási energiája csak kis értékű lehet, amelynél a szem- és egyéb sérülés kockázatával gyakorlatilag nem kell számolnunk.

Milyen veszélyekre hívná fel a felnőtt vásárlók figyelmét és milyen használati tanácsokat adna a következő termékek esetén?

Kerti mászóka:

<hr/> <hr/> <hr/>

Léggömb:

Műanyag kismotor 3 év alatti gyerekeknek:

Adjon tanácsot a gyermekjátékok tisztításához!

2. Keressen munkahelyén vagy otthonában olyan termékeket, amelyeken veszélyjelzések és mondatok találhatóak! Írja le a termék nevét, jelzését, összetételét, az R- és S-mondatokat a megadott minta alapján!

Termék neve	Veszélyjelzés	Összetétel	R-mondatok	S-mondatok
Dove desodor		30-féle különböző anyag: pl. propán-bután, izobután, al-klórhidrát, parfüm	Fokozottan tűzveszélyes. Az aeroszoloknál kötelező mondatok fel vannak tüntetve.	Ne használja sérült bőrön.

32. ábra Veszélyjelzések egyes kiválasztott termékeken

3. Az előző feladatban szereplő desodor 30-féle különböző anyagot tartalmaz. Ezek közül lehet olyan, amelyre valamelyik fogyasztó allergiás lehet.

Írja össze, hogy egy átlagos napján milyen vegyi termékeket használt. Számolja össze, hogy ezekben hányféle anyag található!

A large rectangular box with a yellow border, containing ten horizontal lines for writing. A large, light gray watermark reading 'MUNKANYAG' is diagonally overlaid across the box.

Ehhez még hozzá lehet adni az élelmiszerekkel szervezetünkbe kerülő anyagokat, az általános környezetszennyezés miatti terhelésünket, a gyógyszereket, az élvezeti szereket (cigarettafüst). Talán nem lehet csodálkozni azon, ha egyre több ember szervezete válik érzékenyvé valamely vegyületre/vegyületekre. Az allergia népbetegséggé vált.

Mára már ott tart az emberiség, hogy egy újszülött véréből is számos vegyi anyagot lehet kimutatni.

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

Miért szükséges a gyermekek számára készített termékek esetén különleges biztonsági szabályokat alkotni? Mi a kereskedő feladata a gyermekek számára készült termékek árusításakor? Válaszát írja le a kijelölt helyre!

2. feladat

Jelölje be, hogy Ön szerint igazak vagy hamisak az alábbi állítások!

Állítás	Igaz	Hamis
A veszélyes áruk jelképei narancssárga alapon fekete jelölések.		
A veszélyes áruk csomagolásán fordított epszilon jelet „3 ^o -jel” kell feltüntetni!		
Az S-mondatok a veszélyekre figyelmeztetnek.		
Az ártalmatlan anyagok is veszélyesek, de nem okozhatnak halált.		
A desodorok gyakran fokozottan tűzveszélyesek.		
A hajfestékek allergiát okozhatnak, amelyre fel kell hívni a felhasználók figyelmét!		
A lézersugárral működő készülékek azért veszélyesek, mert a lézer áramütést okozhat.		
 Xn jel ártalmatlan anyagot jelent.		
 Xi jel irritációt okozó anyagot jelent.		
A bútorokon kötelező a CE-jel feltüntetése		

33. ábra Veszélyes termékekre vonatkozó állítások

3. feladat

Töltse ki az üresen hagyott mondatrészeket!

A legveszélyesebb csoportokba (nagyon mérgező, mérgező és maró) sorolt anyagok fogyasztói csomagolásait _____ kivételben kell készíteni!

A villamossági terméket az Európai Unióban történő forgalomba hozatal előtt el kell látni a _____ jelöléssel.

A veszélyekre _____-mondatokkal kell felhívni a figyelmet.

A biztonsággal kapcsolatos _____-mondatok _____betűvel kezdődnek.

A vakokat és gyengén látókat segíti a veszélyes anyagokat vagy készítményeket tartalmazó csomagolások felismerésében, _____ veszélyjelzés.

_____ - jel feltüntetésével kell bizonyítani, hogy az aerosolos csomagolás megfelel az előírásoknak

MEGOLDÁSOK

1. feladat

A gyermekek életkori sajátosságaik miatt nem képesek felmérni a termékek használatával járó veszélyeket. A kisebb gyerekek nem tudnak olvasni, a jelképeket sem képesek értelmezni. Ezért a felnőttek figyelmét kell a veszélyekre felhívni, és az ő felelősségük, hogy a gyermekeket ne érje baleset, ártalom. A kereskedők feladata a vásárló felnőttek számára minden információt megadni a termék biztonságos használatához.

2. feladat

Állítás	Igaz	Hamis
A veszélyes áruk jelképei narancssárga alapon fekete jelölések.	x	
A veszélyes áruk csomagolásán fordított epszilon jelet „3 ^o -jel” kell feltüntetni!		x
Az S-mondatok a veszélyekre figyelmeztetnek.		x
Az ártalmas anyagok is veszélyesek, de nem okozhatnak halált.		x
A desodorok gyakran fokozottan tűzveszélyesek.	x	
A hajfestékek allergiát okozhatnak, amelyre fel kell hívni a felhasználók figyelmét!	x	
A lézersugárral működő készülékek azért veszélyesek, mert a lézer áramütést okozhat.		x
 Xn jel ártalmas anyagot jelent.	x	
 Xi jel irritációt okozó anyagot jelent.	x	
A bútorokon kötelező a CE-jel feltüntetése		x

34. ábra

3. feladat

Töltse ki az üresen hagyott mondatrészeket!

A legveszélyesebb csoportokba (nagyon mérgező, mérgező és maró) sorolt anyagok fogyasztói csomagolásait **gyermekbiztos** kivitelben kell készíteni!

A villamosági terméket az Európai Unióban történő forgalomba hozatal előtt el kell látni a **CE megfelelőségi** jelöléssel.

A veszélyekre **R-mondatokkal** kell felhívni a figyelmet.

A biztonsággal kapcsolatok **S-mondatok S** betűvel kezdődnek.

A vakokat és gyengén látókat segíti a veszélyes anyagokat vagy készítményeket tartalmazó csomagolások felismerésében a **tapintható** veszélyjelzés.

A **fordított epsilon**-jel feltüntetésével kell bizonyítani, hogy az aerosolos csomagolás megfelel az előírásoknak.

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM

Dr. Fazekas Judit: Fogyasztóvédelmi jog. CompLex Kiadó, Budapest, 2007. 2. fejezet: A termékfelelősség 113–121. o.

Szeitzné Dr. Szabó Mária: HACCP–ismeretek és közegészségügyi előírások az Európai Unióban és Magyarországon. KIT kiadó, Budapest,

Dr. Kalas György: Az E–számok rejtélye (Az élelmiszerek adalékanyagai). Ökológiai Stúdió, Győr,

FOLYÓIRATOK:

Kosár magazin

Teszt plussz magazin

AJÁNLOTT IRODALOM

Hans–Ulrich Grimm: A leves hazudik (az ételek szép új világa). Kétezerregy Kiadó, 2001

Tóth Gábor: Az E–számokról őszintén (Élelmiszereink árnyoldalai). Pilis Vet.Bt., 2003

Tóth Gábor: Génháború (A genetikailag módosított élelmiszerek veszélyei). Pilis Vet.Bt., 2004

HONLAPOK:

Jogszabálykeresés a Magyarország kormányzati portálon:
[www.magyarország.hu/jogszabályok](http://www.magyarország.hu/jogszabalyok)

Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság: www.nfh.hu

Országos Fogyasztóvédelmi Egyesület: www.ofe.hu

Fogyasztóvédelmi Egyesületek Országos Szövetsége: www.feosz.hu

Tudatos vásárlók egyesülete: www.tve.hu

Tudatos vásárlók honlapja: www.tudatosvasarlo.hu

www.euvonal.hu

www.kosarmagazin.hu

A(z) 0005–06 modul 008–es szakmai tankönyvi tartalomeleme felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
31 851 01 0000 00 00	Hulladékfelvásárló
52 341 02 0010 52 01	Bútor- és szőnyegbecsüs
52 341 02 0010 52 02	Ékszerbecsüs
52 341 02 0010 52 03	Festménybecsüs
52 341 02 0010 52 04	Műtárgybecsüs
33 341 02 0000 00 00	Mintabolti értékesítő, szolgáltatásértékesítő
33 341 02 0100 31 01	Bolti pénztáros
33 341 02 0100 33 01	E-kereskedő
33 341 02 0100 33 02	Játéktermi felügyelő (krupié)
33 341 02 0100 31 02	Kereskedelmi és szolgáltatási ügynök
33 341 02 0100 31 03	Szerencsejáték-értékesítő
33 215 02 0100 31 02	Virágkötő
52 341 01 0100 33 01	Autó- és motorkerékpár-eladó, -kölcsönző
31 341 01 0010 31 01	Bútor- és lakástextil-eladó
31 341 01 0010 31 02	Élelmiszer- és vegyiáru-eladó
31 341 01 0010 31 03	Műszakicikk eladó
31 341 01 0010 31 04	Porcelán- és edényáru-eladó
31 341 01 0010 31 05	Ruházati eladó
31 341 01 0010 31 06	Zöldség-gyümölcs eladó
52 341 07 0100 31 01	Hírlapáros, trafikos
52 341 07 0100 51 01	Kazetta- és lemezeladó, -kölcsönző
52 341 07 0100 51 02	Óra-ékszer és díszműáru eladó
52 341 07 0100 31 02	Papír, írószer eladó
33 341 03 0100 31 01	Épületgépészeti anyag- és alkatrész-eladó
33 341 03 0100 31 02	Gépészeti anyag- és alkatrész-eladó
33 341 03 0100 31 03	Járműalkatrész-eladó
33 341 03 0100 31 04	Telepi építőanyag-eladó
33 341 03 0100 31 05	Villamossági anyag- és alkatrész-eladó
51 341 01 0100 33 01	Kisgép- és műszakicikk-kölcsönző
31 341 03 0000 00 00	Töltőállomás-kezelő
33 215 02 0100 31 01	Virágbolti eladó
52 341 06 0000 00 00	Könyvesbolti eladó
52 341 01 0000 00 00	Autó- és motorkerékpár-kereskedő
51 341 02 0000 00 00	Régiségkereskedő
33 215 02 0100 33 01	Virágdekoratőr
54 481 03 0010 54 04	IT kereskedő
51 213 01 0010 51 01	Eseményrögzítő
51 213 01 0010 51 02	Filmlaboráns
52 341 05 1000 00 00	Kereskedő
52 341 05 0100 52 01	Bútor- és lakástextil-kereskedő
52 341 05 0100 52 02	Élelmiszer- és vegyiáru-kereskedő
52 341 05 0100 52 03	Ruházati kereskedő
52 341 07 0000 00 00	Kultúrcikk-kereskedő
52 725 01 0000 00 00	Látszerész és fotócikk-kereskedő
33 341 03 0010 33 01	Építőanyag-kereskedő
33 341 03 0010 33 02	Épületgépészeti anyag- és alkatrész-kereskedő
33 341 03 0010 33 03	Járműalkatrész-kereskedő
33 341 03 0010 33 04	Villamossági anyag- és alkatrész-kereskedő
51 341 01 0000 00 00	Műszakicikk-kereskedő
31 341 04 0000 00 00	Vegyesiparcikk-kereskedő
31 341 04 0100 31 01	Agrokémiai és növényvédelmi kereskedő

31 341 04 0100 31 02	Gyógynövénykereskedő
31 341 04 0100 31 03	Piaci, vásári kereskedő
31 341 04 0100 31 04	Sportszer- és játékkereskedő
33 215 02 0000 00 00	Virágkötő, -berendező, virágkereskedő
33 215 02 0100 33 02	Virágkereskedő
31 582 09 0100 31 04	Tűzvédelmi eszköz- és rendszerszerelő, karbantartó

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:

15 óra

MUNKANYELVI ANYAG

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1-2008-0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.
Telefon: (1) 210-1065, Fax: (1) 210-1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató